

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž
Sotsiaaltöö korralduse osakond

Marten Penu

**PÄRNU MOBIILSE NOORSOOTÖÖ ROLL
NOORTE HEAOLU TAGAMISEL**

Lõputöö

Juhendaja: Kandela Õun, MA

Pärnu 2022

Soovitan suunata kaitsmisele (allkirjastatud digitaalselt)

Kandela Õun

Kaitsmisele lubatud

TÜ Pärnu kolledži programmijuht Anu Aunapuu

(allkirjastatud digitaalselt)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Marten Penu

(allkirjastatud digitaalselt)

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Töös kasutatavad mõisted	7
1. Teoreetiline ülevaade mobiilsest noorsootööst	8
1.1. Mobiilse noorsootöö kirjeldus	8
1.2. Mobiilse noorsootöö kontseptsioon ja meetodid	11
1.3. Mobiilne noorsootöö Eestis	14
1.4. Heaolu dimensioonid ja lapse heaolu kolmnurk	16
2. Uuring Pärnu mobiilse noorsootöö rollist noorte heaolu tagamiseks	20
2.1. Ülevaade mobiilsest noorsootööst Pärnus	20
2.2. Uuringu meetod ja valimi kirjeldus	22
2.3. Uurimistulemuste analüüs	25
2.3.1. Pärnu mobiilse noorsootöö teenus	25
2.3.2. Muutused ja heaolu	28
2.4. Järeldused ja ettepanekud	30
Kokkuvõte	35
Viidatud allikad	37
Lisad	44
Lisa 1. Intervjuu küsimused noortele	44
Lisa 2. Küsimused erialaekspertidele	45
Lisa 3. Politsei- ja piirivalveameti uurimistöörde komisjoni vastus intervjuu läbiviimiseks.	46
Lisa 4. Teemad, mida puudutasid respondendid lapse heaolu kolmnurga elementidest Pärnu MoNo teenuse kontekstis	47
Summary	48

SISSEJUHATUS

Aastate jooksul on noorsootöö Eestis palju arenenud ja püüdnud haarata võimalikult palju noori läbi erinevate teenuste ning võimaluste. Kuna noorsootöö on üks noori toetav mitteformaalsetest õppeviisidest, siis on tähtis, et mugavamalt ühiskonda integreerimiseks, toimetehhanismide mõistmiseks ja heaolu saavutamiseks saaksid sellest teenusest osa võimalikult suur hulk noori. Noorsootöö tegemine oma klassikalisel viisil ehk noorte erinevatesse tõmbekeskustesse kutsumine nagu näiteks noortekeskustesse ei jõua tihtilugu kõikide noorteni. Noortekeskused on küll alati olemas ja ootavad noori, kuid mitte kõik noored ei soovi oma vabasid hetki seal veeta. Murakas jt (2018, lk 34) noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootööga lõppraportis tõid välja, et suurem osa noori ei soovi oma vabasid hetki seal veeta, neil puudub sellekohane info või pole neil selleks lihtsalt piisavalt aega, et keskust külastada. Antud põhjuste tõttu on kasutusele võetud mobiilne noorsootöö, mille eesmärgiks on noorsootöötajad viia kohtadesse, kus noored oma vabaaega veedavad. Tihtilugu jäävad need samad noored noorsootöötajate pakutavates teenustest kõrvale ning ei saa vajalikku toetavat tuge riskide maandamiseks ja võimaluste loomiseks. (Murakas *et al.*, 2018, lk 4)

Mobiilne noorsootöö koosneb neljast erinevast töömetoodikast, milleks on tänavatöö, individuaaltöö, grupitöö ja kogukonnatöö (Johanson, 2012, lk 11–12). Tihti on noorte ja noorsootöötajate vahelise usaldusliku suhte loomiseks vaja järjepidevust ehk kindlaid aegu ja päevi, millal noorsootöötajad saavad näiteks teha tänavatööd. Sihtgrupiks olevad 11–19-aastased noored tunnevad end noorsootöötajate stabiilise suhtlemise korral mugavamalt, et ennast avada ja võtta vastu suunitlusi, kuidas oma muredega, vaimse tervise probleemidega, konfliktidega jne toime tulla (Tallinna linnavalitsus, 2022).

Eestis on mobiilne noorsootöö veel suuresti arengujärgus ning kohalike omavalitsuste panus on väga erinev Eesti erinevate piirkondade lõikes. Tartu noorsootöö keskuse (*s. a.*) algatatud mobiilsete noorsootöötajate võrgustikus on kerkinud esile probleem, et

erinevates piirkondades on erinev arusaam mobiilsest noorsootööst. Sellest lähtuvalt on ka arusaam ja praktika kohalike omavalitsuste tasanditel erinev. Teenuse algatamine ja struktuur on ebaselged, sest puudub ühine pind, mille najalt teenust üles ehitada. Iga piirkond algatab mobiilse noorsootöö teenuse arendamist vastavalt neile kättesaadavatele materjalidele. Kohalikud omavalitsused suunavad oma ressursse erinevalt. Näiteks Tallinna mobiilse noorsootöö teenus on eraldi noorte programm, mida viivad ellu mobiilsed noorsootöötajad, kes ühtlasi on kohaliku omavalituse ametnikud (Tallinna linnavalitsus, 2022).

See tõstab keskmesse uurimistöö probleemi, mis on kohalike omavalitsuste mobiilse noorsootöö võimaluste piiratud kasutamine noorte heaolu tagamiseks.

Töö eesmärk on analüüsida mobiilse noorsootöö toetust noorte heaolule ning mobiilse noorsootöö arendamisega seotud ettepanekute tegemine Pärnu linnavalitsuse haridusosakonnale ja ka Pärnumaa noorsootöötajate võrgustiku liikmetele.

Uurimisküsimused

- Kuidas mobiilse noorsootöö teenus on Pärnu linna noorte heaolu parandanud?
- Kuidas hindavad Pärnu linna noored mobiilse noorsootöö teenuse seost enda heaolu muutustega?

Töö koostamiseks on autor püstitanud järgnevad uurimisülesanded

- Anda kirjandusele tuginedes ülevaade mobiilse noorsootöö meetoditest, kontseptsioonist ning olukorrast Eestis.
- Tuuakse välja heaolu indikaatoreid, mille järgi heaolu hinnatakse.
- Koostada ja läbi viia intervjuud kolme erialaspetsialistiga (mobiilse noorsootöö koordinaator, piirkonna politseinik, linnavalituse noorsootöö- ja huviharidusespetsialist) ja kuue mobiilsest noorsootööst osa saanud noorega.
- Leida seosed Pärnu linna noorte heaolu ja mobiilse noorsootöö võimaluste vahel.
- Anda soovitusi ja teha ettepanekuid Pärnu linnale ning noorsootöötajatele mobiilse noorsootöö arendamiseks.

Töö koosneb kahest osast. Töö esimeses osas annab autor ülevaate mobiilsest noorsootööst puudutades selle ajalugu, arengut ja meetodeid. Lisaks tutvustatakse mobiilset noorsootööd Eestis. Autor toob välja ka heaolu mõiste tõlgenduse ning selgitab lahti lapse heaolukolmnurga lähenemise.

Töö teises osas viiakse läbi uurimus, et leida vastused antud töö uurimusküsimustele, toetudes mobiilse noorsootööga kontaktis olnud noorte ning mobiilse noorsootöö koostöö partnereid esindavate ekspertide kogemustele. Esmalt antakse ülevaate mobiilse noorsootöö hetkeolukorrast Pärnus. Teisena tutvustatakse käesoleva töö analüüsimeetodit, valimit ning tulemusi. Tulemusi võrreldi erinevate teooria osas olevate praktikate ja uuringutega. Töö lõpus annab autor soovitusi mobiilse noorsootöö edukamaks rakendamiseks.

TÖÖS KASUTATAVAD MÕISTED

Noor – füüsiline isik vanuses 7–26 aastat (Noorsootöö seadus, 2010, § 3).

Noorsootöötaja – teeb tööd lähtuvalt oma valdkonna omapäradest. Noorsootöötaja valib meetodeid pidades silmas sihtgruppi, noorsootöö korraldamise põhimõtteid, asukohta ja olukorda (Kutsekoda, 2017).

Mobiilne noorsootöötaja – vastava pädevusega noorsootöötaja, kelle peamine töökeskkond on väljaspool noorsootöö asutusi ning avalikus ruumis, seal kus on noored (MoNo seletav sõnaraamat, 2012, lk 46).

Avatud noorsootöö – teenus noortekeskustes noortele, kus noortele luuakse tinglimused vabatahtlikkuse alusel osalus- ja eneseteostusvõimalusteks, et toetada nende aktiivsust ja toimetulekut ühiskonnaelus (Reile & Mäger, 2021, lk 6).

Noortekeskus – ruum, kus viiakse noorsootöötajate poolt ellu noorsootöö tegevusi ning on noortele püsivalt kasutamiseks (MoNo seletav sõnaraamat, 2012, lk 47).

NEET-olukorras noor – kokkulepitult 15–29-aastane mitteõppiv ja mittetöötav, koolitustel mitte osalev noor (Kõiv & Paabort, 2020, lk 3).

(Tugi)võrgustik – ühise eesmärgiga, kokkulepitud plaani ja vormiga spetsialistide grupp, kes on ise võrgustikku kuulumisest teadlikud (MoNo seletav sõnaraamat, 2012, lk 48).

Sotsiaalruum – indiviidi päevast päeva ümbritsev keskkond (MoNo seletav sõnaraamat, 2012, lk 47).

ANK – lühend avatud noortekeskusest.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE MOBIILSEST NOORSOOTÖÖST

1.1. Mobiilse noorsootöö kirjeldus

Noorsootöö, mille osaks on ka mobiilne noorsootöö, tegutseb Eesti Vabariigis Noorsootöö seaduse alusel. Põhimõtted, mida noorsootöös järgida on kirjeldatud noorsootöö seaduse (2010) § 4 lõikes 2, mis on järgmised: „noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid otsuste tegemisse; tingimuste loomisel teadmiste ja oskuste omandamiseks lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest; noorsootöö põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel; noorsootöö toetab noorte omaalgatust; noorsootöös lähtutakse võrdse kohtlemise, sallivuse ja partnerluse põhimõttest.“

Mobiilse noorsootöö lähenemise juured on Ameerikas ja Hollandis, kuid töötati välja 1970ndate alguses Saksamaal Walter Spechti poolt (Vallsalu, 2013, lk 8). 1967. aastal kui mobiilne noorsootöö jõudis Saksamaale, siis algatati see sotsiaaltöö ja noorsootöö ühise kontseptsiooni järgi. Noortega kontakti saavutamiseks tulid Stuttgardis Saksamaal kokku kohalikud kiriku preestrid. Eesmärgiks oli aidata ehitada üles problemaatilistel noorte gruppidel suhted kogukonnaga ning ühendada neid nendega. Mobiilsest noorsootööst sai avatud noorsootöö täiendav osa, mille sihtgrupiks olid riskinoored, kelleni oli raske jõuda läbi avatud töö (Pikiotienê & Pilitauskaitê, 2020, lk 11).

Tänapäeval ei erine mobiilse noorsootöö tekkimise põhjused eriliselt nendest mida esmakordselt toodi põhjuseks umbes 50 aastat tagasi (Specht, 2011, lk 19). Mobiilne noorsootöö on ennetava suunitlusega, mis võtab fookusesse sihtgrupi sotsiaalsete oskuste arendamise, aitab ennetada noorte õigusrikkumisi ja keskendub koostööle nii noorega kui kogukonnaga (Vallsalu, 2013; lk 7–8; Johanson, 2012; lk 10). Mobiilne noorsootöö on kindlale rajoonile või sotsiaalselt aktiivsele kohale suunatud ning selle sihiks on ennetada noorte eemale tõukamist ja jõustada noorte osalust kogukonnas. Ennetamiseks

kasutatakse kohaliku kogukonna ressursse ja eneseabi meetodeid, et vähendada sotsiaalseid probleeme (International Society for Mobile Youth Work, 2004, lk 2).

Specht (2012, lk 4) sõnab mobiilse noorsootöö abiraamatus, et mobiilne noorsootöö on laiahaardeline mõiste, mis on kasutusel Euroopas keerulistes oludes laste ja noorukite nõustamise kohta, sest nendel gruppidel võib-olla probleeme hooletusse jäetuse, vägivalda, kuritegevuse, alkoholi- ja narkosõltuvusega. Sellised noored vajavad tugiisikut tänavatöötaja näol, kellel on vastav pädevus, väljaõpe ja noore toetamiseks toimiv võrgustik. Mobiilsed noorsootöötajad panevad väga suurt rõhku oma töö ettevalmistamisele, et luua suhteid lisaks noortele ka kogukonnaga. Enamasti töötatakse kindla ja paika pandud graafiku alusel, et luua ettearvatavad võimalused noorsootööks (Pikiotienê & Pilitauskaitê, 2020, lk 40).

Mobiilse noorsootöö sihid noorte suhtes ei ole väga erinevad avatud noorsootööst, milleks on näiteks võimaldada tähendusrikkamat vabaaja veetmist ja noorte hariduslikku ja sotsiaalset kaasamist. Lisaks sellele võtab mobiilne noorsootöö fookusesse piirkonna, kus noor elab ja seab eesmärgiks võimaldada noortel võtta osa aktiivsetest tegevustest (Kalnina *et al.*, 2021, lk 9).

Mobiilse noorsootöö eesmärkideks on:

- Aidata noortel saada osa nende lähedal olevatest noortele suunatud infrastruktuurist (avatud noortekeskused, avatud noorte ruumid noortele, jne), vabatahtlikest ja noorte endi poolt korraldatud üritustest.
- Võimaldada noortel saada osa kogukonna üritustest, ehitades usaldusväärseid suhteid noore inimese ja kogukonna vahel.
- Arendada noore sotsiaalseid oskusi.
- Nõustada noori või vahendada erinevate organisatsioonide, instituutide ja üksikisikute kontakte erinevateks elu situatsioonideks.
- Tutvustada noortele positiivseid vabaaja- ja õppimisvõimalusi läbi teavitustegevuse (näiteks trennid, seminarid, laagrid), et suunata neid olema osaks rahvusvahelisel haridusele ja ennetustegevustes (näiteks ennast kahjustavad harjumused, kiusamine jne).

- Luua tingimused ohutuks, avatud, informatiivseks ja mittesiduvaks keskkond, kus noor inimene saab olla oma sõprade ja eakaaslastega (Kalnina et al., 2021, lk 9).

Noorsootöös kehtib põhimõte, et noorsootöötaja on alati noorte poolel, ehkki see ei tähenda alati tingimusteta heakskiitu (Aasmäe., 2012, lk 22–34). Planeerimaks mobiilse noorsootöö tegevusi on üheks selle aluseks sotsiaalruumi analüüs. Sotsiaalruumi analüüs, mille töötasid välja E.-Shevky, M. Williams ja W. Bell on saanud peamiseks raamistikuks, et selgitada sotsiaalseid erinevusi linnapiirkondades (Boampong & Çubukçu, 2019, lk 260).

Sotsiaalruumi analüüsi läbiviimisel kogutakse süstemaatiliselt andmeid ja teadmisi piirkonnast, kus mobiilset noorsootööd, töös edaspidi käsitletud kui MoNo, kavatakse teha. Analüüs on justkui katse leida seoseid elamistingimuste ja keskkonna andmete suhtes sotsiaalruumis. Et mõista noorte käitumise põhjuseid, ebavõrdsust ja nende vajadusi kogutakse vaatluste ning küsitluste põhjal kvalitatiivseid ja arvulisi andmeid. Sealhulgas uuritakse ka planeeringupõhiseid ja geograafilisi näitajaid. Analüüsiks kaasatakse lisaks mobiilsetele noorsootöötajatel ka kogukonda (spetsialistid, noored, ettevõtjad jt). Analüüsi tulemused on pidevalt ajas muutumises ning on oluline tööriist mõistmaks noore tegevuskeskkonda (Kõiv & Paabort, 2020, lk 34).

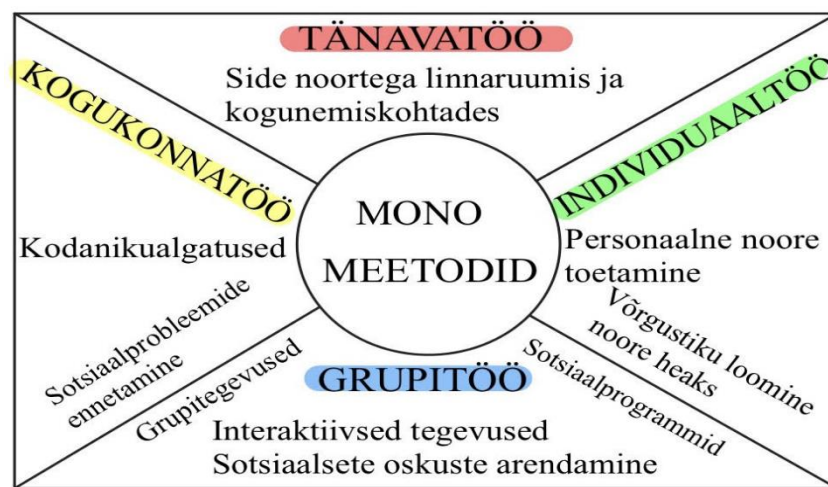
Reile ja Mäger (2021, lk 16) lisavad, et analüüsimise protsess aitab ka välja selgitada vahendid ja piirkonna võimalused. Põhjusel, et kõik need tegurid võivad paiguti erineda, siis ei saa pakkuda MoNo teenust välja ühe tervikliku lahendusena erinevatesse piirkondadesse. Osa MoNo praktikat saab pakkuda ka ilma põhjaliku sotsiaalruumi analüüsita, kui välja on kujunenud sotsiaalne- või põhiprobleem nagu näiteks, erinevate kampade probleemne käitumine avalikes kohtades, noorteinfo kättesaadavuse piiratus, täiskasvanu, kes oleks toetav ja usaldusväärne puudumine. Teenuse pakkumine ilma sotsiaalruumi analüüsita võib olla riskantne, sest võib kattuda juba olemasoleva lähenemise või teenusega.

Antud peatükis tõi töö autor välja noorsootöö põhimõtted, mobiilse noorsootöö kui meetodi kujunemislöö, kirjeldas lahti mobiilse noorsootöö mõiste ja sihid, eesmärgid. Samuti kirjeldas lahti mobiilse noorsootöö teenuse ühe aluse sotsiaalruumi analüüsi ning selle tegemise vajalikkuse.

1.2. Mobiilse noorsootöö kontseptsioon ja meetodid

Professor Walter Spechti eesvedamisel välja arendatud mobiilse noorsootöö kontseptsioon koosneb neljast erinevast meetodist, mis mobiilse noorsootöö ühe tunnuse alusel on omavahel tihedalt seotud ja läbipõimunud (Johanson, 2011, lk 14).

Tänavatöös viidates luuakse kontakte enamasti avalikus linnaruumis ning kohtades, kus noored kogunevad (vt joonis 1.) Nendeks võivad olla tänav, kaubanduskeskused, pargid, bussijaamad jne. Mobiilse noorsootöö ja avatud noorsootöö ühisosade kontseptsioonis selgitavad Reile ja Mäger (2021, lk 10), et tänavatöö eesmärk ei ole noorte kampade laialiajamine, sest noortel on õigus avalikus kohas koguneda, sest nad on üks osa kogukonnast. Samuti sõnavad Reile ja Mäger (2021, lk 10), et tänavatöö tulemusena väheneb eelduslikult noorte antisotsiaalne käitumine. Tõenäoliselt on tegemist enimkasutatud meetodiga avatud noorsootöö tegijate ja noortekeskuste noorsootöötajate seas, kui nad lähevad kohtuvad noortega väljaspool noorsootöö asutust (Reile ja Mäger, 2021, lk 10).

Joonis 1. Mobiilse noorsootöö meetodid. Allikas; Reile 2021, lk 10.

Tänavatööle minnakse minimaalselt kahekesi ning meeskond koosneb ideaalis 2–3 spetsialistist, kelle seas on mõlema soo esindajad (Johanson, 2012, lk 11). Kontakti luuakse selle järgi, kes otsustab endale aktiivsema rolli võtta ning esmane kontakt on äärmiselt oluline – see loob eelduse edasise töö õnnestumisele (Johanson, 2012, lk 11). Kontakte saab liigitada nelja viisi: otsene kontakt ehk initsiatiiv tuleb noorsootöötajalt,

kes annab noorele märku oma rollist, pidev jälgiv ehk noorsootõtaja õpib esialgu tundma grupidünaamikat ning on esialgu märkamatus rollis ning pärast esmast kontakti sätestab edaspidised sammud, kaudne kontakt ehk noorsootõtaja loob esialgse kontakti kellegi teise (mõni juba noortegrupi poolt omaks võetud isik) kaudu, kuid hiljem vahendaja eemaldub või juhuslik kontakt ehk tänavatõtaja ootab, mil noored ise temaga kontakti võtavad. Oluline on ka see, et noorsootõtajal peab enne kontakti astumist olema piisavalt infot noortegrupi dünaamika kohta ja noorsootõtaja peab aktsepteerima noorte norme, väärtusi ning kultuurieripärasid ning püüdlema kontakti hoidmisele (Johanson, 2012, lk 12).

Individuaaltöö käigus alustatakse tänavatöö käigus saavutatud kontakti järel vajadusel noore toetamist ja nõustamist individuaalselt talle sobilikus keskkonnas. Individuaaltööd nimetatakse ka juhtumitööks ehk pakutakse noorele personaalselt nõustamist, et leida lahendusi elu keerulistele olukordadele (Haridus- ja Teadusministeerium *et al.*, 2014, lk 2). Individuaaltöös kaasatakse vajadusel ka tugivõrgustikku, mis koosneb erialaspetsialistidest.

Grupitöö või rühmatöö käigus on fookuses noorte sotsiaalsete oskuste arendamine läbi grupitegevuste toetades uute käitumismustrite harjutamist ning osalemist erinevates sotsiaalprogrammides (Reile & Mäger, 2021, lk 11). Tänavatöös loodud kontakti alusel kutsutakse noorte seltskond grupitöö ruumi, et tegutseda edasi noorte algatuse toetamise põhimõttel (Haridus- ja Teadusministeerium *et al.*, 2014, lk 2). Kuna grupikuuluvus on noore arengu seisukohalt äärmiselt tähtis tuleb noort toetada, et ei tekiks ühiskonna vastaseid hoiakuid ja kui need on tekkinud, siis toetada noore ühiskonda tagasi integreerumist (Johanson, 2010, lk 22). Kui noore põhivajadused ei ole perekonna tasandil piisavalt rahuldatud, siis tekivad ellujäämiseks olulised kambad. Selliste kampade puhul tekib tihti ka mingi territooriumi omastamine ning ennast seal nii-öelda maksma panemine. Mobiilne noorsootöö suunabki oma fookuse sellistele kampadele, et tuua välja iga kambaliikme positiivsed, tugevad küljed ning ressursid (Specht, 2011, lk 20).

Kogukonnatöö keskendub kogukonnatöö kodanikualgatuse julgustamisele, sotsiaalprobleemide ennetamisele, kogukonna teavitamisele ning noorte ja võrgustikuliikmete koostööle (vt joonis 1). Reile ja Mägeri (2021, lk 11) sõnusti on siin

oluline kogukonnaliikmete teavitamine mobiilse noorsootöö võimalustest ükskõik millistel rakendusviisidel. Kogukonnatöö ühendab omavahel noori ning kogukonda, mille aluseks on sotsiaalruumi analüüs ja võrgustikuliikmete informatsioon.

Mobiilses noorsootöös on oluline ka töö internetis, sest põhinetakse ideest, et noorsootöö peab minema sinna, kus on noor (Paabort, 2011, lk 33). Interneti ja eriti sotsiaalmeedia kasutamine on noorte vanusegrupis palju levinum ja suurema rolliga kui kogu elanikkonna seas (Theben *et al.*, 2018, lk 19). Digitaalsete vahendite kasutamine noorsootöös on tõusnud fookusesse eriti arvestades noorte suhet veebipõhises suhtluses (Theben *et al.*, 2018, lk 33). Enamus noori kasutavad interneti veebivälise suhtluse pikendusena, mitte selle asemel. Eriti toetab veebipõhine lähenemine neid indiviide kellel on päris elus puudulikud sotsiaalsed oskused (Pendry & Salvatore, 2015, lk 212). Digitaalses noorsootöös kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ja digitaalmeediat, kas tööriistana, tegevusena või võimalusena sisu pakkuda (Theben *et al.*, 2018, lk 33).

Tänavanoorsootöö on katustermin tööle noortega väljaspool noorsootöösutusi, kuid lähtudes töö fookusest võib tänavanoorsootööd jagada kolme liiki: mobiilne noorsootöö, kutsuv või propageeriv noorsootöö ja kontaktnoorsootöö (Ristikivi, 2012, lk 8). Kutsuva noorsootöö teravik on suunatud noorte kutsumisele noorsootöösutustesse või tegevustesse ning selle tegevusega suurendatakse noortekeskuste mõju ja osalemist noorte elus kogukonnas laiemalt (Ristikivi, 2012, lk 8). See võimaldab kaasata enam noori noortekeskuse tegevustesse.

Kuna mobiilne noorsootöö on väga laiahaardeline mõiste ning võib tähendada ka noortekeskuse tegevuste õue viimist, siis võeti näiteks Tartus kasutusele mõiste mobiilne kontaktnoorsootöö ehk MoKo (Reile & Mäger, 2021, lk 29). Kontaktnoorsootöö (samuti tuntud kui Soomest Eestisse levinud termini otsiv noorsootöö) meetodi eesmärgiks on luua noorega tänaval usalduslik suhe ning seejärel selgitatakse välja kliendi vajadused ning leitakse parim osalusvõimalus kogukonnas (Ristikivi, 2012, lk 8). Oluline on, et noorsootöötaja toetaks noort, et noor saaks osa teenustest, mis tõstavad tema elukvaliteeti.

Mobiilse noorsootöö põhimõtted on mobiilse noorsootöö abiraamatus (Johanson, 2012, lk 13) kirjeldatud järgmiselt:

- Noor vastutab oma valikute eest ning ise otsustab, millist tuge ja abi, kui palju ja millises vormis töötajatelt vastu võtavad. Noorsootöötajad on külalised noorte sotsiaalruumis.
- Noorsootöötajad on alid rääkima kõigest, mis on noortega seotud.
- Oluline on usalduslik suhe noore ja töötaja vahel ning selle ülesehitamiseks on vaja hoida pidevat kontakti noorega. Noorsootöötaja ei jaga noore kohta infot ilma noore loata ning peab tagama noore andmete kaitse ja usalduse, kuid noorsootöötajal on õigus sekkuda, kui noor seab ennast või kedagi teist ohtu.
- Noorsootöötajate üks eesmärk tänaval on seista noorte eest ning kaitsta neid avalikkuse ees. Probleeme tekitavad need, kes on ise probleemsed, mistõttu on noorsootöötaja fookus noorte põhjustatud probleemidel. Teravik suunatakse noore tugevustele, et neid arendada.
- Tänavatöö fookuses on noored ning nende vajadustest lähtuvalt pannakse paika ka tänaval viibimise ajad.
- Noorsootöötajad lähenevad noortele hinnangutevabalt. Noore käitumise taga on põhjused ning püütakse leida alternatiivseid kogemusi, et kujundada uusi harjumusi ning käitumist.
- Noorsootöötaja lähtub noore kultuurilisest taustast ning oskab vastavalt sellele käituda ja tegutseda.

Antud peatükis tegi töö autor ülevaate mobiilse noorsootöö kontseptsioonist, mis koosneb neljast erinevast meetodist: individuaaltöö, tänavatöö, grupitöö ja kogukonnatöö. Samuti rääkis lahti kontakti loomise protsessi tänavatöö käigus ning puudutas ka mobiilset noorsootööd internetis. Viimaks tõi välja mobiilse noorsootöö põhimõtted.

1.3. Mobiilne noorsootöö Eestis

Eesti üheksakümnendate lõpus praktiseeriti õhtusel ajal kontaktiloomist vanemliku hoolitsuseta lastega avalikes kohtades. Tartu näite põhjal peetakse selle rajajateks Tartu Kristliku Kodu töötajaid. Lastekaitsetöö arenguga 2000. aastatel kadus sellisel viisil tänavatöö tähtsus ning kontaktiloomine jäi pigem tahaplaanile (Talur, 2015, lk 45). Talur (2015, lk 45) lisab, et mobiilse noorsootöö jaoks taasalustamiseks oli aeg õige kui linnateismeliste jaoks tekkisid järjest enam köitvamad alternatiivid nagu näiteks

kaubanduskeskused, mänguväljakud ning arenesid ka vahetud võimalused kohtumiseks läbi interneti- ja mobiilteenuste. Avatud linnaruumis ajaveetmisega kaasnesid alaealistel ka seadustest üleastumised suitsetamisest kuni poevargusteni. See kõik äratas huvi ka politseile ja sotsiaal-ning noorsootöötajate seas (Talur, 2015, lk 45–46). Mobiilne noorsootöö Eestis tasandil on noorsootöö praktikas pigem uudne lähenemine. Eesti avatud noortekeskuste ühendus algatas 2010. aastal laiahaardelise projekti, mille eesmärgiks oli arendada mobiilse noorsootöö teenust. Projekti käigus omandas 90 noorsootöötajat baasteadmised mobiilsest noorsootööst ning projekti järel rakendas meetodit 30 noortekeskust Eestis (Mugford, 2012, lk 53–54). Mobiilset noorsootööd rakendatakse Tallinnas 2009. aastast ning tänavatöö esmaseks ülesandeks oli kaardistada piirkondade sotsiaalne ruum ning noortega kontakti loomine, mis hiljem kasvas välja nõustamiseks (Dibou *et al.*, 2020, lk 66–67).

Mobiilne noorsootöö on Noorte Tugila kogemusele tuginedes kõige parem viis, kuidas NEET-staatuses noormeesteni noorsootöö toetavad tegevused viia, et neid tagasi ühiskonda integreerida (Kõiv & Paabort, 2020, lk 36). Läbi tegevuste, mis toetavad noort, motiveeritakse teda osalema ning kaardistatakse tööle või haridusesse suundumise takistused, toetatakse noort nende takistuse eemaldamiseks ning suunatakse vajalike teenusteni. Kõiv ja Paabort (2020, lk 37) toovad välja, et noorte teekond teenuste juurde algab kõige sagedamini võrgustikutöös, millele järgneb mobiilne noorsootöö ja seda olenemata noore vanusest. Noorte Tugila 2015–2016 aasta mõjuhindamise raport toob välja, et NEET-noorega tegelemisel on väga tõhus just individuaalne lähenemine. Põhjuseks võib pidada asjaolu, et selline lähenemine annab võimaluse jõustada noort vastavalt tema motivatsioonile ja valmisolekule. (Kõiv & Paabort, 2020, lk 38)

NEET-olukorras noortega tegelemiseks on vaja noorsootöötajatele, kes selle sihtgrupiga tegelevad, konkreetseid koolitusi ja pädevuste arendamist spetsiifiliste tegevuste osas nagu näiteks on mobiilne noorsootöö (Civitta, 2019, lk 36–37). Tulemuslikkust NEET-olukorras noortega tegelemisel mõjutavad otseselt nii rahaliste vahendite, kui inimressursi puudus, sest tihti ei oma inimesed, kes kandideerivad säärasele ametikohtadele, vastavaid oskuseid ega kogemusi, et noortele oskuslikult läheneda (Civitta, 2019, lk 36–37).

Antud peatükk andis ajaloolise ülevaate mobiilse noorsootöö arengust Eestis ning sellest, miks antud teenus muutus ajaga aina vajalikumaks. Lisaks toodi välja mobiilse noorsootöö kui meetodi kasutamise olulisus NEET-olukorras olevate noorteni jõudmiseks ja jõustamiseks.

1.4. Heaolu dimensioonid ja lapse heaolu kolmnurk

Defineerides heaolu laialdaselt saab seda mõista kui inimese vaimset ja füüsilist heaolu. (Seaborn *et al.*, 2020, lk 292–294). Inimese elus on heaolu väga suure väärtusega ning ühiskonna tasandil võib seda pidada progressi indeksiks (Voukelatou *et al.*, 2021, lk 279). Mõiste heaolu võtab kokku positiivsed kogemused ja hinnangud inimese enda elu suhtes (Tov, 2018, lk 1).

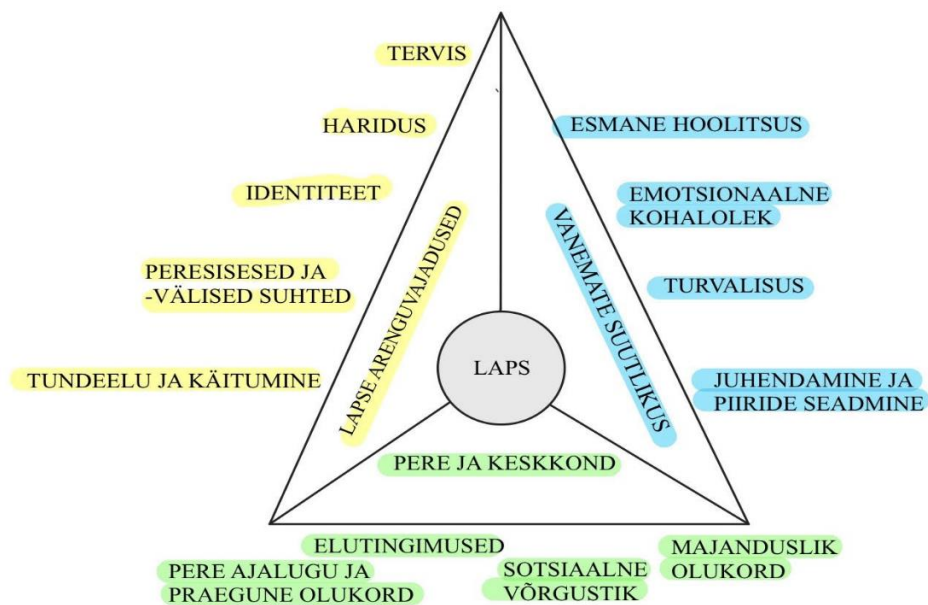
Läbi filosoofiliste arutluste Vana-Kreeka ajal on välja kujunenud kaks suuremat mõõdikut, mida kõrvutades saab uurida inimese kogemust: hedonistlik heaolu (õnne põhine) ja eudaimonistlik heaolu (õitsengu põhine) (Vanhoutte, 2017, lk 7). Hedonistlik heaolu, millele viidatakse kui subjektiivne heaolu koosneb üldisest hinnangut elu meeldivusele, sagedasest ja mitte sagedasest heaolu tundest. See võtab kokku inimese enda hinnangu iseenda suhtes ning selle kas ta saab neid asju, mida nad tahavad elus või kui hästi nende elu läheb (Tov, 2018, lk 2). Eudaimonistlik heaolu keskendub indiviidi isikliku arengut soodustavatele mõjuritele ja potentsiaali mõistmisele (Salavera *et al.*, 2020 lk 2). Antud suund on oma lähenemiselt suunatud inimese püüdlusele õnne poole ning ka eneseteostusele. (Arumäe, 2020, lk 8).

Organisation for Economic Co-Operation and Development (2018) on välja töötanud 11 dimensioonilise raamistiku, mis on hädavajalikud inimese eludes siin ja praegu. Need jagunevad kahte gruppi. Esiteks elu kvaliteet: Indiviidi heaolu, inimese ohutus, keskkonna kvaliteet, kodaniku algatused ja valitsemine, sotsiaalsed kontaktid, haridus ja oskused, töö ja vabaaja tasakaal, tervise olukord. Teiseks materiaalne olukord: Sissetulekud ja jõukus, tööd ja tulud, elamispind. (Exton & Shinwell, 2018, lk 7–8)

Eesti Vabariigi lastekaitseaduses (2014) § 4 sõnastatakse lapse heaolu järgnevalt „Lapse heaolu on lapse arengut toetav seisund, milles lapse füüsilised, tervislikud, psühholoogilised, emotsionaalsed, sotsiaalsed, kognitiivsed, hariduslikud ja

majanduslikud vajadused on rahuldatud.“ Lapse heaolu kolmnurk aitab hinnata lapse arengut ja tuua välja tema arenguvajadused. Mudel aitab lapse heaolu uurida ja jälgida läbi kolme suurema osa: lapse arenguvajadused, vanemate suutlikkus ja pere ning keskkond (Macdonald *et al.*, 2017, lk 243–244). Lisaks kolmele suuremale osale jaguneb antud kolmnurk edasi 13ks valdkonnaks, mis seavad fookuse olulistele aspektidele lapse elus. Läbi nende uurimise saab paika panna kas on olemas oht lapse heaolule ning kas mingites valdkondades esineb riski-ja kaitsetegureid (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 16). Vastavalt juhtumile tuleb tähelepanu pöörata erinevate kolmnurga osadele, ühtlasi läbi erinevate vanuste on lapse või noore jaoks tähtsamad isesugused probleemid (Macdonald *et al.*, 2017, lk 243). Näiteks imikueas lapsele võib probleemi tekitada kaalu tõus, kuid teismeeas olevale noorele võivad tekitada probleeme hoopis alkohol ja muud mõjuained (Macdonald *et al.*, 2017, lk 243).

Joonis 2. Lapse heaolu kolmnurk. Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 16.

Lapse heaolu hindamine on olukorra väljaselgitamiseks alguspunkt (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 16). Lapse heaolu kolmnurk on põhistruktuurilt kolmetahuline ja iga tahk seob endaga valdkonnad, mis on olulised lapse elus. Lapse heaolu mõõdetakse 13 valdkonnast (vt joonis 2).

Tervise puhul on fookuses lapse või noore tervislik heaolu. On oluline eristada vanemate suutlikust ja keskkonnatingimuste mõju, et maandada riski, kas vanemad ei pea tervise eest hoolitsemist oluliseks ning vigastuse korral ei otsi lapsele abi, lisaks ülevaade kuidas tervise eest hoolitsetakse ja ka teadlikkus seksuaalsuse, sõltuvuste ja muudest küsimustest. (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 18). Haridus on oluline tegur, mis hoiab ära psühhosotsiaalsete probleemide tekkimise ning lüngad hariduses võivad olla riskiteguriks ja osutada teistele riskiteguritele (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 20). Identiteet on lapsele kujunenud arusaam endast kui indiviidist, mille oluliseks teguriks on enesekindlus, et tunda end armastatu ja väärtuslikuna (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 23). Identiteedi osaks on ka tema arenev iseseisvus, mida toetavad turvalised kogemused, avastamised ja austus privaatsuse suhtes (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 23). Pere-ja perevälised suhted tekitavad lapsele kaitstud ja sooja südame tunde, mis on perekonna tasandil väga olulisteks kaitseteguriteks (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 25). Kõik negatiivsed psühhosotsiaalsed probleemid võivad vallanduda olukordades, kus laps tunneb hirmu, segadust jne kuna on ise sattunud vägivalda, ärakasutamise ja kuritarvitamise ohvriks (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 25). Tundeelu ja käitumine võib olla hälbiv ebapiisava hoolitsuse või vägivalda või kuritarvitamise tõttu ja selle välistamiseks on oluline välja selgitada murekoha tuum (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 28). Esmases hoolitsuses hinnatakse vanemate võimekust enda ja oma laste igapäeva elu korraldada. See on oluline, sest vanemate suutlikkus mõjutab järeltulija arengut terve elu ja aitab vältida haiguste ning psühhosotsiaalsete probleemide tekkimist (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 32).

Juhendamine ja piirde seadmise puhul on oluline, et vanemad julgustaks ning toetaks oma lapse võimete arendamist, sest lapsel, kellel see puudub võib tekkida arengust mahajäämus ja risk sattuda sotsiaalsete, psühholoogiliste ja emotsionaalsete murede küüsi (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 34). Emotsionaalsel kohalolekul on suurem roll vanematel ja nende suutlikkusel luua järeltulijaga emotsionaalselt stabiilne ja hooliv suhe (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 36). Turvalisus ehk lapsevanema suutlikkus tuvastada ohutegurid, mis võivad turvalisust mõjutada ning kaitsta last nende eest, luues talle turvalise keskkonna ning kaitse ohu eest (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 37). Pere ajalugu ja praegune olukord aitab lapse arengu ja probleemide riski hinnata, sest suhted lähedastega ja pere ajalugu mõjutab lapse kujunemist (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk

40). Sotsiaalne võrgustik, mille lähim keskkond (pere, sõbrad, sugulased) mõjutavad lapse heaolu ja arengut otseselt. Mõju avaldavad ka üldised suhted eakaaslastega, kuid ka last ümbritsev keskkond kõrgemal tasandil (riik, majandus, kultuur) (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 43).

Sotsiaalkindlustusameti (2017, lk 43) sõnul on toetav võrgustik lapse ümber jõustava efektiga ning toob esile positiivseid omadusi ja olukordi vähendades negatiivseid. Lapse vanuse kasvades suureneb ka sõprade roll nii positiivses kui negatiivses käitumises (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 43). Elutingimused, mille kvaliteet ja stabiilsus jätavad jälje lapse vaimsele ja füüsilisele arengule. Samuti võivad nende aspektide puudumised viidata tõsistele probleemidele perekonnas (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 45). Majandusliku olukord, mille kehvenemine võib vajada vanema valmidust muutusteks. Selle puudumine või vähene tagatus võivad tekitada vanema hälbivat käitumist (kuritarvitamine, lapse hooletusse jätmine jne) ja järeltulija enda suitsiidset käitumist (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 46).

Antud peatükk käsitleb heaolu erinevaid dimensioone ka ajaloolises vaates ning kahte põhilist heaolu tõlgendamise suunda. Autor toob välja kolmeteistkümne dimensioonilise raamistiku, kus käsitletakse elukvaliteeti ja materiaalselt olukorda. Autor selgitas lahti ka lapse heaolu kolmnurga lähenemise, mille fookuses on lapse arenguvajadused, vanemate suutlikkus ja pere ja keskkond.

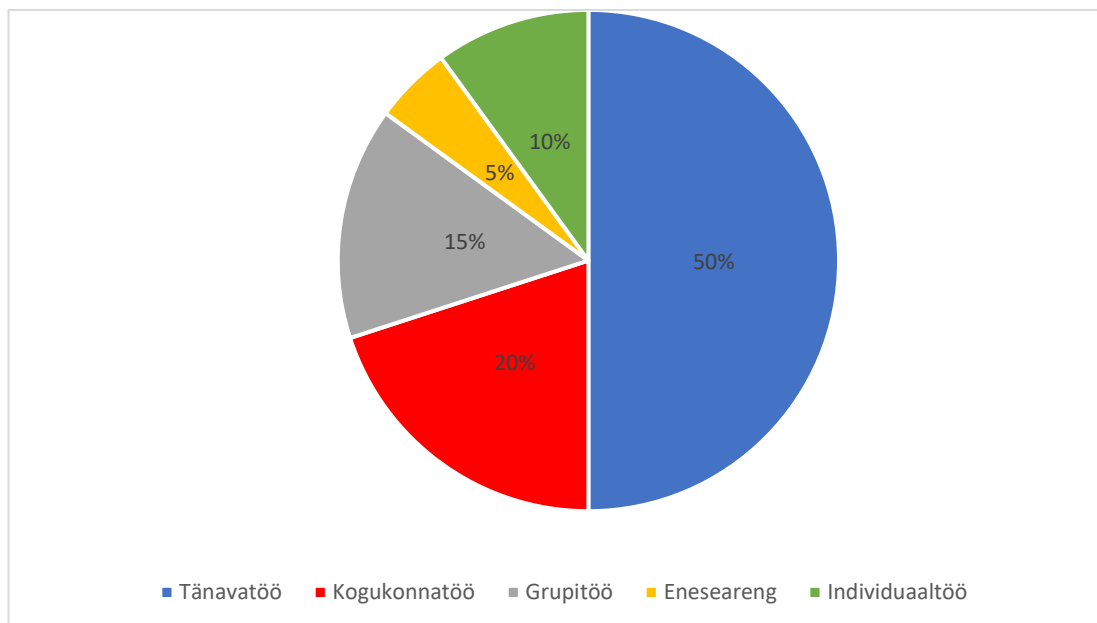
2. UURING PÄRNU MOBIILSE NOORSOOTÖÖ ROLLIST NOORTE HEAOLU TAGAMISEKS

2.1. Ülevaade mobiilsest noorsootööst Pärnus

2019. aastal loodud vajaduspõhine Pärnu mobiilne noorsootöö, edaspidiselt Pärnu MoNo, on aastate jooksul oma kasvult jäänud samaks, kuid saanud väga palju meedia ja ka politsei poolset kiitvat väljundit, et tegu on väga vajaliku teenusega, millega on ennetatud konflikte, pakutud tugiteenuseid noortele ning nõustatud ja toodud kokku kogukonda (Pärnu Noorte Vabaajakeskus, s.a).

Pärnu MoNo rakendab kõiki mobiilse noorsootöö meetodite osi. Tiimis on neli lepingulist töötajat, kelle vahel täiskoormus jaotub. Haldusreformi järel liideti Pärnu linn Audru, Tõstamaa ja Paikuse omavalitsustega (Lõhmus, 2018, lk 390), kuid mobiilse noorsootöö teenus on Pärnus kaetud ebaühtlaselt. Peamiselt on ressursid suunatud keskuslinna ning peamised jõud omakorda suunatud kesklinna piirkonda, kus on peamised noorte kogunemiskohad.

Pärnu MoNo on kaardistanud ühe täiskohaga mobiilse noorsootöötaja tööaja jaotuse Pärnu linnas 2022. a jaanuari seisuga. Mobiilse noorsootöö koormus peegeldub Pärnu Noorte Vabaajakeskuse ja Pärnu linna vahelises koostöölepingus, mis on konfidentsiaalne. Alloleval joonisel 3 on näha, kuidas on jaotunud ühe täiskoormusega mobiilse noorsootöötaja töötunnid. Pärnu MoNos on üks täiskoht jaotatud nelja inimese vahel ehk näiteks tänavatöö kontekstis tähendab 50% ehk 20 tundi nädalas kahe inimese tänaval veedetud aega. Selle aluseks on kokkulepe, et tänavatööd ei tehta kunagi üksinda.

Joonis 3. Ühe täiskohaga mobiilse noorsootöötaja tööjaotus jaanuar 2022. Allikas: Mäger 2022, lk 7.

Pärnu linn ei ole Pärnu mobiilse noorsootöö teenuse hindamist noorte ega koostööpartnerite seas läbi viinud. Küll aga on Pärnu MoNo viinud noorte seas läbi 2021. aasta septembris küsitluse, mille eesmärgiks oli koguda noorte sisendit teenuse kvaliteedi ning arengute hindamisel (T.Mäger, suuline vestlus, 13.03.2022). Küsitlus oli ettevalmistuseks Pärnu Linnavalitsuse esindajaga kohtumisel, et tõestada teenuse vajalikkust ning sisse tuua noorte arvamusi, sest noorsootööd tehakse noortega ja noortele. Küsitlusele vastasid kokku 64 noort, mis on teenusepakkuja hinnangul noorte aktiivsust silmas pidades hea tulemus, arvestades et sihtgrupiks on riskinoored ning küsitlus viidi läbi veebis.

Küsitlusest selgus (Mäger, suuline vestlus, 13.03.2022), et noored sooviksid lisaks kontakti luua mobiilsete noorsootöötajatega keskuslinna kesklinna piirkonnale teistes rajoonides. Lisaks toodi piirkondadena samuti esile osavaldasid. Noorte soov on mobiilseid noorsootöötajad tänaval näha vähemalt paar korda nädalas. Sihtgrupp tunneb, et Pärnu MoNo teenus on neid toetanud erinevate valikute tegemisel, tekitanud turvatunnet, aidanud lahendada erinevaid (keerulisi) situatsioone, arutleda ka nendel teemadel, mis teistele täiskasvanutele ebamugavad tunduda võivad (vastustes on täieks välja toodud suhted, seksuaalteemad).

Pärnu linn viib esimest korda läbi noorsootöö teenuse kvaliteedihindamist 2022 aasta kevadel. (Mäger, e-kiri, 11.02.2022). Eesti tasandil tegeletakse mobiilse noorsootöö kontseptsiooni väljatöötamisega (Mäger, e-kiri, 11.02.2022).

Antud peatükk andis ülevaate Pärnu linnas tegutseva mobiilse noorsootöö rakendamisest. Lisaks tõi autor välja Pärnu mobiilsete noorsootöötajate tööjaotuse ning hiljuti läbiviidud küsitluse tulemused.

2.2. Uuringu meetod ja valimi kirjeldus

Töös soovitakse teada Pärnu linna noorte ja spetsialistide enda arvamust mobiilsest noorsootööst ning kuidas on see nende jaoks tunnetuslikult arenenud ja heaolu parandanud. Selle alusel on käesolevas lõputöös kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivne uurimismeetod annab võimaluse paremini koguda uuritavate isiklike kogemusi ja tundeid, mis aitavad avastada uuritavate fenomeni. Lähtudes sellest, et eelkõige soovitakse uurida hinnanguid, mida ei ole otstarbekas arvuliselt väljendada, lähenetakse kvalitatiivset uurimismeetodit kasutades (Lagerspetz, 2017, 122). Kuna fookuses on uuritavate enda kogemused siis on peamine välja uurida noorte ja spetsialistide mõtted ja tõlgendused olukordadest, kuhu on nad sattunud ning mida nad on tundnud. Selle abil saab luua pildi, mida on inimesed tundnud enda sees ja ilma moonutamata anda seda edasi. Parim viis sellise pildi edasiandmiseks on kvalitatiivne uurimismeetod.

Info kogumine antud lõputöös toimus poolstruktureeritud intervjuude toel. Intervjuu meetod võimaldab intervjuueeritaval tõlgendada päriselu olukordi ning annab võimaluse intervjuueeritaval mõelda ja rääkida vajadusest, ootustest, kogemustest ja arusaamadest (Anyan, 2013, lk 1). Poolstruktureeritud intervjuu annab võimaluse intervjuu käigus lisaküsimusi küsida ning samuti küsimusi vastavalt olukorrale ümber tõsta või üldsegi vahele jätta (Rabionet, 2011, lk 563–564). Ühtlasi valitud poolstruktureeritud intervjuu on piisavalt paindlik ja aitab läbiviijal paremini reageerida vastavate isikute infole. Selline viis aitab jõuda sügavamale temade põhjustesse ning tunnetesse, mis vastajaid valdab. Ühtlasi aitab antud intervjuu tüüp hoida vestlust rohkem avatuna lähtudes situatsioonist (Õunapuu, 2014, lk 170–172). Uuringusse kaasati nii erialaekspertid kui ka noored.

Uuriti Pärnu noorte tunnetusliku mobiilse noorsootöö meetodite rakendamist erinevatele eluaspektidele lähtuvalt lapse heaolu kolmnurgast. Koostati mittetöenäosuslik sihipärane valim ehk töö autor valis välja uuritavad, kes sobisid enim eelnevalt püstitatud kriteeriumitega (Sharma, 2017, lk 751). Uuritavate valiku kriteerium oli, et tegemist oleks Pärnu noortega vanuses 14–19, kellel on olnud kokkupuude mobiilse noorsootöötajaga või teenusega üleüldiselt rohkem kui üks kord. Kuna mobiilse noorsootöö keskmis on keskmiselt keerulisemas olukorras noored, siis uurija palus uurimuses osalema need noored, kes olid valmis oma lugu jagama.

Intervjuude läbiviimiseks oli autoril koostatud küsimused, mille koostamisel lähtuti teooriast, mis võtab fookusesse lapseheaolu kolmnurga käsitlemise sidudes küsimused mobiilse noorsootöö konteksti. Küsimused jagunesid kahte gruppi ehk küsimused, mida küsiti noortelt (lisa 1) ning erialaekspertidelt (lisa 2). Intervjuu küsimused noortele (lisa 1) üks, kaks, neli ja seitse on koostatud autori enda poolt, küsimus number kolm toetub mobiilse noorsootöö metoodikale (Johanson 2011, lk 14) ja küsimused numbritega viis ning kuus toetuvad lapse heaolu kolmnurgale (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 16). Intervjuu küsimused erialaekspertidele (lisa 2) numbritega üks, kaks ja seitse on koostatud töö autori poolt, küsimus number kuus on ajendatud (Salavera *et al.*, 2020 lk 2) heaolu käsitlesest, küsimus number viis lähtub W. Spechti mobiilse noorsootöö metoodika käsitlesest (Johanson 2011, lk 14) ning küsimused kolm ja neli toetuvad lapse heaolu kolmnurgale (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 16).

Küsimused keskenduvad erialaekspertide ja noorte tunnetusele Pärnu mobiilse noorsootöö olulisusele ja heaolu tagamisel. Intervjuud viidi läbi individuaalselt, et respondentidel oleks mugavam oma arvamusi edastada ning mitte lasta tekkida noorte seas grupiarvamust, mis antud töös segaks info kogumist. Kuna mobiilse noorsootöö fookuses on usalduslik suhe noorega ja küsimused nõuavad kogetu peegeldamist siis individuaalne lähenemine tagab noorte konfidentsiaalsuse ka eakaaslaste seas. Läbiviimiseks sai iga respondent valida endale sobiva kuupäeva ja kellaaja. Alaealiste puhul küsiti lapsevanema kirjalik nõusolek. Intervjuud viidi läbi aprillis ja mais aastal 2022. Seda tehti näost näkku kohtudes ning vastaja nõusolekul võeti intervjuud linti telefoni diktofoni abil, et pärast infot transkribeerida. Üks intervjuu viidi läbi ka Zoomi

teel, sest intervjuueeritav oli temale sobival hetkel Pärnust väljas. Keskmine intervjuu pikkus oli 21 minutit.

Respondentideni jõuti läbi mobiilse noorsootöö logiraamatu, milles on kajastatud noored, kes on kokku puutunud mobiilse noorsootöötajaga Pärnu linnas. Logiraamat on noorsootöoteenuse monitoorimiseks loodud süsteem, kuhu märgitakse üles tegevused info nende tegevuste ja osalejate kohta (Kasearu ja Trumm, 2018, lk 3). Kontakt loodi, kas näost näkku minnes kaasa mobiilsete noorsootöötajatega, kus peale noorega kontakti saamist lepiti kokku kuupäev, millal viia läbi intervjuu. Teiseks viisiks kasutati internetis Messengeri rakendust, mille kaudu selgitati noorele tööd, miks tema väljavalituks osutus ja mis küsimusi tema käest küsitakse. Logiraamatu kasutamise loa andis Pärnu mobiilse noorsootöö koordinaator Triin Mäger. Ühtlasi, et mõista paremini mobiilset noorsootööd ka ametlikul tasandil, siis viidi läbi kolm intervjuud erialaekspertidega Pärnu linnast, kelleks olid Annika Viibus, kes on huvihariduse ja noorsootöö peaspetsialist, Kelly Nurk Politsei- ja Piirivalveameti piirkonnapolitseinik ja Triin Mäger Pärnu mobiilse noorsootöö koordinaator. Peale autori tehtud taotlust Politsei- ja Piirivalveametile intervjuu läbiviimiseks Kelly Nurkiga, väljastati asutuse poolt ametlik luba (lisa 3.).

Peale läbiviidud intervjuusid salvestused transkribeeriti ehk respondentide vastused vormistati ümber kirjalikeks vastusteks. Selleks kasutati Tallinna Tehnikaülikooli poolt loodud automaatset transkribeerimise programmi (Alumäe *et al.*, 2018), mis aitas kiiremini läbi töötada vastused. Transkribeerimise käigus anti noortele koodid N1, N2, N3, N4, N5, N6. Ekspertide arvamusi ei kodeeritud, sest lähtuvalt ekspertide tööalasest rollist, on tegemist oluliste koostööpartneritega, kes esindavad avaliku sektori teenust. Peale vastuste kirjalikuks muutmist ja üle kontrollimist alustati kvalitatiivse sisuanalüüsiga. Valik tehti kuna sisuanalüüs annab võimaluse analüüsida intervjuusid teemade ja märksõnade baasil, mis võimaldab ka luua mustreid ja tõlgendada tulemusi (Bengtsson, 2016, lk 10). Selle meetodiga on võimalus ka leida peidetud tähendusi tekstis (Bengtsson, 2016, lk 10).

Kategooriad, milles viis autor läbi analüüsi olid: mobiilse noorsootöö teenus; muutused; mobiilse noorsootöö roll; noore heaolu.

Antud alapeatükis tegi autor ülevaate töös kasutatavast uurimismeetodist, meetodi valikust ja kirjeldas lahti analüüsi meetodi. Lisaks käsitles töö valimit, intervjuude koostamise ja läbiviimise viisi ning selgitas lahti küsimuste koostamiseks kasutatud allikad.

2.3. Uurimistulemuste analüüs

2.3.1. Pärnu mobiilse noorsootöö teenus

Nii uuringus osalenud eksperdid kui ka noored hindasid oma kogemuse põhjal mobiilse noorsootöö teenust oluliseks. Kõik noored tõid välja, et neil on usaldus mobiilse noorsootöötaja vastu, sest teatakse, et vestlused jäävad noore ja MoNo töötaja vahele. Usaldusliku kontakti tekkimise aluseks tõid noored välja, et MoNo töötajal on oskus noorega nii-öelda samal tasandil, et teda paremini mõista kuid samas hindab ta olukorda kui täiskasvanu ja oskab vajadusel suunata edasi või aidata teda ise. Võrdluseks tõid noored vanemaid ja õpetajaid kellega on teistsugune suhe. Näiteks N5 ütles: „aga ma pigem nagu arvan, et ma usaldan isegi tegelikult rohkem MoNot ja noorsootöötajaid kui oma vanemaid.“ Mägeri kogemusele toetudes on neid noori, kes usaldavadki MoNo töötajaid rohkem kui oma vanemaid. Eksperdid tõstsid samuti esile usaldust selles rollis, et mobiilne noorsootöötaja läheb sinna, kus on noor ehk temale turvalisse keskkonda. Sama tähelduse tegid ka noored N1, N2, N3, N4, kes mainisid, et esialgu on veider, et täiskasvanud inimene tuleb nende keskkonda (näiteks rulapargis ronib rampi otsa) ning teda päriselt huvitab, mida noor teeb, tunneb ja vajab, lähenedes hinnanguvabalt. N1 ütleb, et noorsootöötajad lähenevad hinnanguvabalt ning oskavad ka läheneda seltskonnale, kus on mitu erinevat eagrupperi koos.

Mulle meeldib see MoNo puhul, et nad ei võta mitte kedagi nagu halvaga, tähendab võtavad kõike nagu päriselt neutraalselt. Et igal inimesel on oma vead ja iga inimene on omamoodi nagu näiteks mingeid seltskonnamänge teeme siis ei vaadata vanust, sest ma olen isegi väga palju noorematega endast mänginud, mis on ka jällegi tore, sest sa näed seda generatsioonivahet ka, et mis oli sinu ajal samamoodi ja mis oli või mis on nagu nüüd. (N1)

Eksperdid tõid välja MoNo kui vahelüli erinevate tugiteenuste vahel. Politsei- ja piirivalveametnik (edaspidi PPA) Kelly Nurk toob välja, et MoNo on hea viis kuidas noorteni olulist infot viia kuid ka infot saada tuues esile, et noortel on välja kujunenud arusaam: head (mobiilsed noorsootöötajad), pahad (politsei) ja noored. Triin Mäger (mobiilse noorsootöö koordinaator) ja Annika Viibus (Pärnu linna huvihariduse ja noorsootöö spetsialist) tõtsid esile, et mobiilne noorsootöö on täiendus teistele noorsootöö vormidele (näiteks avatud noorsootöö). MoNo on oluline tööriist NEET-olukorras noorteni jõudmiseks. Tänu sellele, et Pärnu MoNo kaks töötajat töötavad ka linnavalitsuses Noortegarantii tugisüsteemi programmis (edaspidi NGTS) toetab tänavatöö kontakti leidmist ka noortega kellega muidu on raske kontakti saada. Selgituseks toob Triin Mäger välja, et NGTSi raames saavad nad NEET-olukorras noorte kontaktide nimekirja kellega võtavad ühendust telefoni või meili teel. Kuna noorel on õigus mitte vastata siis jäävad sellised noored justkui tugisüsteemist välja. Samas toetab kontakti loomist ja noore motivatsiooni selgitamist tänavatöö.

Aga mis mul on nagu õnnestunud just NGTSi raames on, see, et mul on see noor seal nimekirjas ja ma näen teda tänaval ja siis ma lähenen talle tänaval ja ma saangi temaga seal kontakti ehk siis nagu selles mõttes on ka mõjutanud mobiilne noorsootöö, et see aitab saavutada seda kontakti või aidata üles leida neid noori, kellel muus kanalis ei jõua ligi. (Mäger)

Meetodidest hindavad kõik noored tänavatööd kõige mõjukamaks viisiks noorteni jõudmisel. Samuti toovad selle esile eksperdid Mäger ja Viibus. PPA ametnik Nurk tõi kõige mõjusama meetodina esile individuaaltöö. Kõik noored märkavad mobiilset noorsootööd ka sotsiaalmeedia vahendusel. See on mõjus tööriist mainimaks millal Pärnu MoNo tänavatööd teeb. N5 sõnab, et läbi sotsiaalmeedia saab hea ülevaate, mis MoNo parasjagu teeb (Instagrami video). N1, N2 arvates on Pärnu MoNo vahendusel jõudnud noorteni ka häid üleskutseid (näiteks linnaruumi märkamine, suitsiidiennetus kampaania, maski kandmise üleskutse) ja vajaliku infot. N3 mainis, et ehki ta ise kõigest osa ei viitsi võtta, siis on hea teada mis toimub ja sõpradele edasi öelda. Sotsiaalmeedia on oluline vahend nähtavuse suurendamiseks ka PPAle ja ülevaateks linnavalitsusele. Nurk kasutab Pärnu MoNo sotsiaalmeediat, et temaga kokkupuutes olnud noortele mobiilse noorsootöö

teenust ja töötajaid tutvustada. Tema peamine sõnum on see, et MoNo töötajad on usaldusväärse, nad saavad noort toetada kui juhtub, et tekib mõni mure.

Ükski intervjuus osalenud noor ei tunne, et ta on otseselt MoNo sihtgrupp, sest nemad märkavad kui MoNo sekkub olukorras, kus noored on ületanud ühiskondlike norme ja viisakus reegleid. N2, N5, N6 toovad esile, et MoNo peab tegelema ka niinimetatud häirivate kampadega, mille suhtes tunnevad nad ise ebamugavalt. Noored viitavad endale ja enda seltskonnale kui sõpruspundile kuid kõik teised noored, kes kuuluvad säärastrasse sõprusseltskondadesse moodustavad nende jaoks kambad. Ehki politsei näeb, et sõna kamp ei ole eos negatiivse tähendusega väljend, väljendavad noored N2, N5, N3, N6 ise seda pigem negatiivses kuvandis. Samas tunnevad samad noored austust MoNo suhtes, et neil on valmisolek ja julgus säärastratele kampadele läheneda ning nendega tegeleda. N5 ja N2 on märganud, et neil on hea tunne kui MoNo tänavatöö käigus kampasid kõnetavad.

Pigem tekitab selle tunde, et need noored on hoitud ja nendega ei juhtu mitte midagi, ta kuidagi nagu tagab selle, et nad ei tekita mingit sigadust ja kuidagi tunnen, et need noored kellega nagu MoNo suheldnud on, et seal edaspidi on ka paremad.
(N2)

Kõik noored sõnasid, et sooviks rohkem MoNoga kontaktis olla. N3 ja N5 mainisid, et nad soovivad rohkem individuaalset lähenemist ja aega mobiilsete noorsootöötajatega koos olemiseks. N3 tundis, et mobiilne noorsootöö teenus on populaarne noorte seas, mistõttu ei jõua iga kord teenus temani siis kui noorsootöötajatel on tööaeg. N3 sõnab: „/.../ ma saan aru kui tulete meie juurde õhtul ja viimasena siis te olete juba väsinud ja tahaks juba koju minna. Kõik tahavad ikka rääkida ja kõigil on midagi rääkida“. N1 ja N5 tõid välja, et MoNotajad võiksid olla pikemalt tänaval, et jõuda nende noorteni, kes lähevad varem koju või soovivad kauem noorsootöötajaga vestelda. N4 tõi välja, et MoNo teenus ei peaks olema igapäevaselt tänaval „/.../ kui liiga tihedaks minna, siis noortel viskaks üle“. Kõik noored ja ka eksperdid toovad välja, et MoNo võiks liikuda ka muudesse Pärnu linna piirkondadesse. Mäger unistab, et mobiilne noorsootöötaja igas piirkonnas peaks olema sama normaalne kui piirkonnapolitseinikud, koolide tugispetsialistid või noortekeskused. N3 mainib, et oluline oleks luua nende noortega kontakti, kes linnas ei käi. Sama probleemi tõstab esile ka Nurk.

Ekspertide arvamusel ei peaks MoNo töötaja rabelema mitmel töökohal vaid võiks saada võimaluse pühendada ennast ainult MoNo tööle. Samas tunnustavad nii Viibus kui ka Nurk mobiilse noorsootöö arengut ja nähtavust Pärnus. Viibus mõistab, et oleks vaja rohkem suunata rahalisi ressursse mobiilse noorsootöö arenguks ja teenuse laiendamiseks, kuid annab mõista, et selleks on vaja konkreetseid statistilisi mõõdikuid ja noorte nimedega edulugude näiteid. Mäger ja Viibus toovad välja, et erinevatel struktuuritasanditel ei teata päris täpselt, mis on MoNo, kuidas see teenus toimib ning see tõttu ei saada päris täpselt aru selle vajalikkusest ning ressursside suunamisest teenuse arendamiseks (Pärnu linnas laienemine, maakondliku tasandil lähenemine, riiklik kontseptsioon)

2.3.2. Muutused ja heaolu

Lapse heaolu kolmnurgast tulenenud küsimuste alusel lõi autor respondentide vastuste visualiseerimiseks lisas 4 tabeli, kus esitleb lapseheaolu kolmnurgast tulenevate 13 uurimisvaldkonna käsitlemise Pärnu mobiilse noorsootöö teenuse kontekstis. Tabelis on märgitud märgiga „+“, see aspekt, mida respondent intervjuus puudutas. Tabelis on tühjaks jäetud aspektid, mida ei käsitletud intervjuus respondentiga. Noored on märgitud tabelis numbritega 1–6 ja erialaekspertidid perekonnanimedega.

Kõik respondentid ehk noored ja erialaspetsialistid on märganud, et mobiilsete noorsootöötajate liikumine tänaval pakub noortele turvatunnet. Viibus, Mäger ja Nurk tõstsid esile turvalist keskkonda, mille noorsootöötajad noortega koos loovad. N2 näeb, et noored võiksid tunda ennast turvalisemalt, sest teab, et mobiilsed noorsootöötajad ei aja kedagi ära (näiteks bussijaam) vaid seisavad noorte õiguse eest viibida avalikus ruumis. Lisab, et MoNo toetab keerukate olukordade lahendamist, mida noor iseseisvalt nii hästi ei lahendaks. N2 tunnetust kinnitab N1, kes intervjuu käigus jagab MoNo kohalviibimise ja toetamise abil ei laskunud ta kaklusesse ning suutis ka hiljem olukorda sõnadega lahendada. Lisaks enda kogemusele jagab ta veel paari näidet, kus MoNo tänavakakluse ära hoidis. Politsei esindaja Nurk kinnitab intervjuu käigus, et MoNo on hea silm tänaval, mis teeb ka nende tööd lihtsamaks. N4 tunnetab, et tänavatöö ajal on kindlam ringi liikuda. N4: „/.../ kui ma tean, et MoNo käib linnas ringi siis ma tean, et okei, praegu on niisugune nagu *safe* (turvaline) olla, et keegi mingit lollust ei tohiks teha.“

Nii noored kui eksperdid hindavad kõrgelt muutuseid, mis on noortes endas või eakaaslastes toimunud, mille puhul nad täheldavad Pärnu MoNo mõjutusi. N1 jutustas oma loos, et MoNo sekkumisele ja jõustamisele sai ta jõudu, et leida abi ning loobuda suitsiidsetest sündmõtetest. Ta oli kaotanud endaga kontakti kuna oli langenud koolikiusamise ohvriks. N6 tõi välja, et ka tema jõudis psühholoogilise nõustamiseni kuna MoNo töötaja oli ära kuulnud tema loo ning selle põhjal suunanud teda teenuseni, mis teda kõige rohkem võiks aidata. N1, N3, N4, N5 ja N6 toovad kõik välja, et mobiilse noorsootöö kontakti tõttu on nad rohkem mõtlema hakanud haridusteele. N1 jätkas oma kooliteed ehki tundis algselt, et temas ei ole seda jõudu, et jätkata. COVIDi perioodil kasutas ta julgelt MoNo individuaaltöö võimalust ning sai sealt innustust. N4 ja N5 on tunnetanud, et MoNo teenus on mõju avaldanud oma karjäärivalikule. N3 ja N6 on rohkem mõtlema hakanud, mis on nende järgmine samm pärast ühe kooli lõpetamist. Mäger kinnitab, et teenuse algusest on mobiilsest noorsootööst osa saanud noorte seas neid, kes on läinud edasi õppima või tööle just tänu MoNo suunamisele või nõustamisele. N5 tunnetab, et tänu MoNo toele on tema enesekindlus tõusnud. N1, N5, N6 on kogunud, et lisaks toetamisele on aidanud Pärnu MoNo meeles hoida ka enesehoidu rasketes olukordades, mis on noore ümber. N4 tajub iseendas rohkem julgust ennast avada ning uute inimestega kontakti tuua. Kõikide noorte intervjuudest kumab, et Pärnu MoNo on tõestanud end usaldusväärse toetava nõuandjana, mida nad julgeksid soovitada sõbrale ja kõikidest näidetest tuleb välja see, et nad on seda teinud.

Kõik eksperdid näevad mobiilset noorsootööd kui ennetustegevusena, et noortele pakkuda tegevusi ja jõustamist, et nad ei jääks asjatult tegevusi otsima ning seeläbi kalduda hälbivale käitumisele. Mäger: „/.../ Mobiilne noorsootöö on oma olemuselt ikkagi nagu ennetav töö ja võib olla läbi selle me jõuaks osade noorteni rutem, kes hiljem vajaksid täiskasvanuna abi vähem.“ N1 toob näiteid, kus tema ise ja tema sõbrad on loobunud suitsetamisest, sest MoNo käigus arutleti suitsetamise põhjuseid ja tagajärgi. N3 tunnetab, et läbi MoNo on osad eakaaslased mõistnud mõnda viga mida nad on teinud avalikus ruumis.

Kõik noored on tundnud, et mobiilsed noorsootöötajad on leidnud neis midagi erilist ja saanud selle eest tunnustada. N1 toob välja, et tunnustamisel tema jaoks on väga suur jõud, et edasi minna, sest tema loos oli see olulisel kohal, et tulla välja keerukast

olukorrast. N2 märkis, et ta on saanud kaasa lüüa erinevates aktsioonides, mis on noortele olulised ning loovad muutusi. N3 tundis, et temas märgati ettevõtlikkust ja tema oskuseid kasutati noortele suunatud ürituse tarbeks. N4 sai kinnitust, et tema suund abi otsimiseks ja teiste toetamiseks on õige ning tunnetab, et soovib psühholoogiat edasi õppima minna. N5 on saanud läbi MoNo töötajate tunnustusi ja emotsioone, mida ta on tahtnud ka oma perega jagada. N6 on saanud kinnitust sellele, et vanema alkoholi probleem ei ole tema süü ning noor tegi julgemad sammud tugivõrgustiku loomiseks. Linnavalituse esindaja Viibuse sõnutsi on oluline kõik säärased lood kokku koguda ning säilitada andmetena mobiilse noorsootöö teenuse arendamiseks.

See alapeatükk andis ülevaate sellest, kuidas nii noored kui eksperdid näevad mobiilse noorsootöö erinevaid tahke, rolli, võimalusi, arengusuundi ja teenusega kokku puutunud noorte muutuseid ning heaolu aspekte. Samuti toodi välja kõige suurema muutuse loonud mobiilse noorsootöö lähenemised. Noorte lugude ja kogemuste põhjal sai autor mõista, et tegemist on väga olulise teenusega, mis on juba väga palju muutust noorte ja nende sõprade elus loonud. Nii noored kui eksperdid andsid hinnangu, et on vajadus mobiilse noorsootöö teenuse laienemise järele.

2.4. Järeldused ja ettepanekud

Antud peatükis kombineerib autor teoreetilises osas väljatoodud teadmised ja töö uuringu tulemused ning võrdleb neid. Peatüki viimase osana toob autor välja ettepanekud ja soovitusel koostööpartneritele ning teenust alustavatele organisatsioonidele, et lisaks mobiilse noorsootöö väljaõppele mõeldakse alguses ka indikaatoritele, millega mõõta teenuse kvaliteeti ja haaret.

Töö uuringu tulemused, mille sisendi andsid mobiilsest noorsootööst osasaanud noored ja eksperdid kinnitavad, et teenus on vajalik ning uuringus osalenud Pärnu noored tunnevad, et mobiilne noorsootöö on nende eludes muutuseid loonud. Kõikide noorte vastustest kõlas, et Pärnu MoNo teenus keskmesse on noored ja et teenus täidab mobiilse noorsootöö eesmärke nagu on kirjeldanud ka Kalnina jt (2021, lk 9) oma käsiraamatus. Lisaks tunnevad noored, et noorsootöötajad on noorte pooltel isegi kui nad nende käitumist heaks ei kiida (Aasmäe, 2012, lk 22–34). Sama mõtte tõi välja ka politsei esindaja. Pärnu MoNo rakendab oma töös kõiki nelja kontseptsioonis olevat meetodikat.

Noored ja kõik spetsialistid tõid välja tänavatöö olulisuse ning on märganud, et tänavatöö käigus ei aeta noori kuskilt ära vaid lähenetakse eesmärgiga kontakti saavutada (Reile & Mäger, 2021, lk 10). Reile ja Mäger (2021, lk 10) toovad, et tänavatöö tulemusena väheneb eelduslikult antisotsiaalne käitumine, mida tajuvad intervjuus osalenud noored.

Noorte vastustest tuleb välja, et viisakus ja eneseväljendusoskus on paranenud, samuti julgus otsida abi ning aidata ka ise. Positiivse, kuid ebamugava, esimese kontakti järel on noortel jäänud soov teenusest järgmisel korral osa saada ning esmane hea kontakt on aluse pannud MoNo ja noore vahelisele suhtele (Johanson, 2012, lk 11). Nurk ja viis noort toovad välja ka individuaaltöö tähtsuse, sest tänu sellele saab fookuses olla üks noor, et leida lahendusi keerulistele olukordadele või suunata teda edasi (Haridus-ja Teadusministeerium *et al.*, 2014, lk 2). Kõiv ja Paabort (2020, lk 38) rõhutavad, et NEET-olukorras olevate noortega tegelemisel on äärmiselt tõhus individuaaltöö, kus saab jõustada noort vastavalt tema motivatsioonile ja valmisolekule, mida kinnitavad ka Mäger ja Viibus.

Kõik eksperdid ja noored toovad välja, et mobiilne noorsootöö tegeleb kampadega, et neid jõustada ja toetada (Specht, 2011, lk 20). Spetsialistid Viibus ja Mäger ning ka noored toovad välja, et kogukonnatöö on väga oluline, et tuua kokku erinevaid generatsioone ja selgitada, mis on mobiilne noorsootöö (Reile & Mäger, 2021, lk 11). Kõik spetsialistid ja noored pööravad tähelepanu teavitustele ja tegevustele, mis toimuvad Pärnu MoNo sotsiaalmeedias. Theben jt (2018, lk 19) toovad samuti esile, et interneti kasutamine on noorte vanusegrupis suurema rolliga ja on tõusnud fookusesse noorsootöös. Kõik eksperdid, kuid eriti Mäger, toovad esile mobiilse noorsootöö meetodid tänavatöö olulisuse jõudmaks NEET-olukorras olevate noorteni, kelleni muudes kanalites on keeruline jõuda. Intervjuus osalenud eksperdid ei toonud eraldi välja Kõivu ja Paaborti (2020, lk 36) väite, et mobiilne noorsootöö on kõige parem viis, kuidas jõuda NEET-staatuses noormeesteni (soolist erisust esile ei toodud).

Intervjuudest tõusid esile elu kvaliteeti puudutavad heaolu mõõdikud. Extoni ja Shinwelli (2018, lk 7–8) käsitlusest puudutasid intervjuueeritavad indiviidi heaolu, inimese ohutust, keskkonna kvaliteeti, kodaniku algatust ja valitsemist, sotsiaalseid kontakte, haridust ja oskuseid, töö ja vabaaja tasakaalu ja tervise olukorda. Materiaalseid aspekte esile ei

kerkinud, kuid võib oletada, et Pärnu MoNo sihtgruppi peamine hõivatus on haridus, sest noored ei näe seda igapäeva elu korraldusena.

Lapse heaolu kolmnurga käsitlest tõusid esile noorte ja ekspertide tajutud muutused, mis puudutasid lapse arenguvajadusi. Peamiselt puudutasid intervjueeritavad identiteeti, tundeelu ja käitumist, turvalisust ja sotsiaalset võrgustiku. Pärnu mobiilse noorsootöö teenuse loodud muutuste mõõdikuks kasutas töö autor lapse heaolu kolmnurka, mille alusel sai kaardistada valdkonnad, kus on toimunud muutused. Kuigi lapse heaolu kolmnurk koosneb 13st valdkonnast, siis töö autor toob siinkohal välja need aspektid, mida tõid esile respondendid:

Tervis, mille tõid viis vastajat esile eelkõige vaimse tervise, enesevigastamise ja sõltuvuste vaatevinklist. Pärnu Mono on pööranud tähelepanu abi otsimisele, alternatiivsete tegevuste leidmisele ja teadlikkusele, arutlenud negatiivsete riskide üle noortega koos. Sotsiaalkindlustusameti (2017, lk 18) käsiraamatus käsitletakse samuti eelpool nimetatuid tegureid.

Haridus, mille olulisust rõhutasid kuus vastajat, milles toodi esile, edasi õppimist, õpimotivatsiooni, koolitee jätkamist ja kooli kiusamist, mis on heaolu käsitlest välja toodud oluliste riskiteguritena lapse arengu ja psühhosotsiaalsete probleemide tekkimisel (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 20). Pärnu MoNo on noortele pakkunud jõustamist, võimalust kõnetada tänaval erinevate spetsialistidega karjääri ja kooli võimaluste osas ning julgustanud noori looma endale positiivseid muutusi.

Identiteet, mille tõid välja kõik intervjueeritavad erinevates vormides nagu näiteks enesekindlus, julgus ennast avada, enesehoid ja iseenda väärtustamine, sest on mobiilse noorsootöö käigus märganud ja omaks võtnud positiivseid sõnumeid, mida MoNo töötajad noortele jagavad. Sotsiaalkindlustusameti (2017, lk 23) käsiraamatus pööratakse tähelepanu samuti enesekindlusele ja arenevale iseseisvusele, et maandada riske madalale enesepildile.

Pere- ja perevälised suhted, mida toovad esile viis vastajat, kellest mõned ütlesid, et vanemad on need kellele saab usaldada oma asju, kuid ülejäänud seostasid enda suhteid vanematega probleemsetena. Head suhted perekonnas tekitavad lapses hoitud tunde ning

selle puudumine võib tekitada süvenevaid probleeme (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 25). Mobiilsed noorsootöötajad püüavad alati mõista suuremat pilti ning on probleemsete vanemlike suhetega noortele pakkunud vaimse tervise esmaabi või julgustanud neid pöörduma erialaspetsialistide poole.

Tundeelu ja käitumine, mida töid esile kõik vastajad kuna on märganud mobiilse noorsootöö kontekstis kampsid ja sealset hälbivat käitumist. Noored töid välja, et on saanud MoNo raames teadlikumaks ka iseenda hälbivast käitumisest, tunnistavad neid probleeme ja püüavad teha samme sellest välja tulemiseks. Sotsiaalkindlustusameti (2017, lk 28) käsiraamatu alusel võivad lapse hälbiva käitumise taga olla aktiivsed probleemid või juba olnud probleemide tagajärjed.

Juhendamine ja piiride seadmine, mille töid välja kolm noort kontekstis, kus mobiilne noorsootöötaja on suunanud neid oma oskuseid ja huvisid edasi arendama ning õpetanud neid konfliktseid olukordi lahendama. Sarnased eesmärgid toob välja ka Sotsiaalkindlustusameti (2017, lk 34) käsiraamat, et vähendada lapse riski probleemide tekkimiseks ja mahajäämuseks.

Turvalisuse aspekti töid välja kõik üheksa vastajat eelkõige linnaruumis olemise ja suhete kontekstis. Noored puutuvad tänaval kokku välja paljude erinevate negatiivsete võimaluste ja mõjutustega, kuid mobiilne noorsootöö on selle teadlikust ja turvatunnet tugevdanud. Sotsiaalkindlustusamet (2017, lk 37) toob välja, et vähene võimekus ja teadlikus lapse iseenda turvalisusest ning selle tagamisest suurendab riski lapse arengu kahjustamiseks ja psühhosotsiaalsete probleemide tekkeks.

Pere ajalugu ja praeguse olukorra valdkonna töid välja kaks noort, kes on ise keerukas suhtes oma perekonnaga, sest vanemal on probleeme sõltuvustega. Mobiilne noorsootöö on aidanud neil sellest teadlikumaks saada ja toetanud noore enda hoidmist suunates teda tuge pakkuvate teenusteni. Sotsiaalkindlustuseamet (2017, lk 40) rõhutab turvaliste lähisuhete olulisust lapse isiksuse väljakujunemisel.

Sotsiaalne võrgustik, mida puudutasid kõik üheksa vastajat just sõprussuhete olulisuse suhtes. Sotsiaalkindlustuseamet (2017, lk 43) toob välja, et sõprade roll lapse vanuses on küll erinev, kuid võib omada nii positiivset kui negatiivset mõju. Kõikidest noorte

lugudest jäi kõlama, kes on need lähedased inimesed, kes neile mõju avaldavad ja milline on see mõju olnud. Mobiilne noorsootöö on aidanud neil teha positiivseid muudatusi, mis on olnud jõustava efektiga ning vähendanud negatiivsete mõju (Sotsiaalkindlustusamet, 2017, lk 43)

Autori ettepanek mobiilse noorsootöö algatajale on seada mõõdetavad indikaatorid koos koostöögruppidega (kohalik omavalitsus, politsei, avatud noortekeskused jne), et hinnata mobiilse noorsootöö teenuse arenguid. Teha regulaarseid kohtumisi näiteks kord kvartalis, et hoida teenusel kätt pulsist, näha arenguvajadusi ja kujundada teenust vastavalt vajadusele. Antud koostöö aitaks jõuda rohkemate noorteni, tajuda paremini riskigruppe ning kohaneda kiiremini ühiskonnast tulenevate muutustega. Ühiste arenguplaanide seadmine võiks toetada vajaduse kasvades ja heade tulemuste korral teenuse jätkusuutlikkust.

Autor teeb ettepaneku noorte ja spetsialistide välja toodud mõtete alusel võimaldada Pärnu MoNole rohkem ressursse. Alustades võiks hetkel nelja inimese vahel jaotatud ühe täiskoormuse suurendamisest, et Pärnu MoNo töötajad saaksid tööd teha tihedamalt ning neil oleks aega ka lisaks tänavatööle keskenduda rohkem ülejäänud kolmele meetodile (individuaaltöö, kogukonnatöö ja grupitöö). Suurendades koormust saaksid töötajad leida rohkem võimalusi näiteks NEET olukorras olevate noorteni jõudmiseks, mis aitaks vähendada koormust ühiskonnale ja sotsiaalsüsteemile. Lisaks oleks tänaval liikuvad noored paremini kaardistatud ning teeksid ka koostööpartnerite nagu näiteks Politsei- ja Piirivalveameti töö hõlpsamaks. Ideaalis võiks mobiilne noorsootöötaja teha oma tööd täiskoormusega, et paremini pühenduda.

Vastavalt uurimistulemustele soovib autor noortel, kes mobiilset noorsootöötajat tänaval või Pärnu MoNo teenust näiteks veebivahendusel märkavad, julgelt ligi astuda ning vestelda. Kõik uuringus osalenud noored tõid välja vähemalt ühe või rohkemad kasutegurid, kas motivatsiooni, probleemide või muude eluliste asjade suhtes, mida mobiilne noorsootöötaja on aidanud neil mõista, lahendada või suunata. Antud põhjusel, et MoNo on aidanud noorte heaolu tõsta erinevates valdkondades on teenus äärmiselt hea just nendele noortele, kes ei käi noortekeskustes või ei oma noorsootöötajatega kontakte muus vormis.

KOKKUVÕTE

Lõputöö esimene ehk teoreetiline osa keskendus mobiilse noorsootöö ajaloolise ja meetodilisele lahti selgitamisel ning heaolu dimensioonidele ja lapse heaolu kolmnurgale. Kuna noorsootöö oma tavalises vormis ei jõua tihti kõigi noorteni, siis on mobiilne noorsootöö väga vajalik vorm, et olla olemas, jõustada ning suunata noori, kes ei jõua noortekeskustesse või teistesse noortele suunatud tegevustele. Lisaks tänavatööle on mobiilne noorsootöötaja olemas ka grupitöö, kogukonna ja individuaaltöö kaudu, mis teeb antud teenuse väga mitmekülgeks ning laiahaardeliseks just noorte ja kogukonna kaasamise osas.

Mobiilne noorsootöö pole oma meetodite osas läbi oma ajaloo suuresti muutunud. Küll aga on muutunud sellest arusaam ning lähenemisviisid. Eesti tasandil on tegu väga uue praktikaga ning kuna puudub ka nii-öelda katuseorganisatsioon, siis on igal kohalikul omavalitusel võimalik selle vajadust ning tegutsemist erinevalt tõlgendada.

Töö teine ehk uuringu osa keskendus Pärnu mobiilse noorsootöö rollile noorte heaolu suurendamisel võttes aluseks lapse heaolu kolmnurga. Antud lõputöö eesmärgi täitmiseks, kasutas autor poolstruktureeritud intervjuu meetodi, et mõista paremini noorte ja erialaspetsialistide tunnetust ja mõtteid. Küsimused mõlemale grupile koostati vastavalt lapse heaolu kolmnurgale ja teoreetilisele käsitlusele.

Vastuseks uurimisküsimusele, kuidas mobiilse noorsootöö teenus on Pärnu linna noorte heaolu parandanud, tajusid noored lapse heaolu kolmnurgast lähtuvalt, et positiivsed muutused on toimunud järgmistes valdkondades: tervis, haridus, identiteet, pere- ja perevälised suhted, tundeelu ja käitumine, juhendamine ja piiride seadmine, turvalisus, pere ajalugu ja praegune olukord ja sotsiaalne võrgustik. Noorte tajus mobiilse noorsootöö osas kinnitasid ka spetsialistid, kes tõid lisaks veel välja mobiilse noorsootöö olulisuse võrgustiku töö sujuvamaks muutmisel ning kuidas on antud meetod aidanud jõuda noorteni, kellega muidu on raske kontakti saada.

Vastuseks teisele uurimisküsimusele, kuidas hindavad Pärnu linna noored mobiilse noorsootöö teenuse seost enda heaolu muutustega, tõid noored välja konkreetseid olukordi, kus Pärnu MoNo on aidanud neil erinevaid situatsioone lahendada ning oma tegevust paremini mõtestada. Noored hindavad mobiilse noorsootöö teenust kõrgelt ning julgevad seda soovitada ka oma sõpradele. Lõputöö uurimuslikus osas selgus, et mobiilne noorsootöö Pärnus on noorte heaolu parandanud.

Uuringu tulemusest lähtuvalt leiab autor, et mobiilse noorsootöö meetodina on tegu väga olulise teenusega ning see täidab linna tasandil tähtsad rolli tõstes turvalisust ning noorte teadlikkust. Lähtudes teooriast ja saades ka uuringus osalejatelt kinnitust on Pärnu MoNo suutnud oma väikse koormusega alati fookuses hoida noored ning leidnud võimalusi noorte maksimaalseks toetamiseks. Kahjuks on väike koormus seadnud piirid töötundidele ning ka noored tajuvad selle mõju nii kättesaadavuse kui vahel ka kvaliteedi osas. Hetkel minimaalsetes tingimustes Pärnu MoNo on oma toimetamistega juba suutnud teha väga palju nii Pärnu linna kui selle noorte heaks. Kindlasti suureneks selle positiivne mõju kui teenus saaks juurde lisaressursse, et jõuda ka Pärnu linna keskmest välja teistesse piirkondadesse ja pakkuda vajalikku teenust suuremale hulgale noortele.

Autor soovib tänada uuringus osalenud noori ja nende vanemaid loa andmisel. Antud isiklikud lood andsid autorile võimaluse mõista paremini noorte elude keerdkäike ning mobiilse noorsootöö positiivset mõju. Lisaks, et mobiilne noorsootöö Pärnu tasandil kõige paremini mõista oli suureks abiks ka Pärnu MoNo ja nende tiim, kes näitasid töö vastu suurt huvi ning motiveerisid tööd tegema. Autor tänab ka oma juhendajat Kandela Õuna, kes aitas kaasa töö valmimisele.

VIIDATUD ALLIKAD

- Aasmäe, T. (2012). Mobiilse noorsootöö elulised praktikad Mustamäe näitel. L. Ristikivi & A. Johanson (koost), *Mobiilne noorsootöö. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale* (lk 46–48). Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus
- Alumäe, T., Tilk, O., & Asadullah. (2018). "Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech." In K. Muischnek & K. Müürisep (Eds.), *Human Language Technologies – the Baltic Perspective: Proceedings of the 8th International Conference, Baltic HLT 2018* (pp. 1—8). IOS Press. <https://doi.org/10.3233/978-1-61499-912-6-1>
- Anyan, F. (2013). The Influence of Power Shifts in Data Collection and Analysis Stages: A Focus on Qualitative Research Interview. *The Qualitative Report*, 18(18), 1—9. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2013.1525>
- Arumäe, I. (2020). *Inimeste hinnangud eluga rahulolule ning neid selgitavad tegurid: Eesti võrdluses Soome ja Norraga*. [Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, Majandusteaduskond]. DSpace. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/67810>
- Kasearu, K., & Trumm, A. (2018). *Noortekeskuste logiraamatu „Noorte Tugila“ statistiliste andmete analüüsi aruanne*. Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut. <https://ank.ee/wp-content/uploads/2019/01/Noorte-Tugila-raport-2015-2018.pdf>
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open* 2, 8–14. <https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001>
- Boampong, E., & Çubukçu, K. M. (2019). The Organization of Urban Space and Socio-Economic Characteristics: A Graph Theory-Based Empirical Study Using Hierarchical Cluster Analysis. *Planlama*, 29(3), 259–270. <https://doi.org/10.14744/planlama.2019.61687>

- Civitta. (2019). *Euroopa Sotsiaalfondist rahastatava meetme „Noorte tööhõivevalmiduse toetamine ning vaesuse mõju vähendamine noorsootöö teenuste kättesaadavuse kaudu“ eesmärgipärasuse ja tulemuslikkuse vahehindamine*. Haridus- ja Teadusministeerium.
https://www.hm.ee/sites/default/files/civitta_esf_noortemeetme_vahehindamine_-_lopparuanne_07022020.pdf
- Dibou, T., Rannala, I.-E., Sildnik, H., Ilustrumm-Press, T., Pranno, K., & Jüristo, K. (2020). *Noorteinfo käsiraamat „Põhjalik ülevaade noorteinfost, selle arendamisest ja kvaliteedipõhimõtetest noortega töötavatele spetsialistidele ning asutustele”*. Eesti Noorsootöötajate Kogu. https://www.teeviit.ee/noorteinfo/wp-content/uploads/2020/03/Noorteinfo_PDF.pdf
- Exton, C., & Shinwell, M. (2018). *Policy use of well-being metrics: Describing countries' experiences*. Organisation for Economic Co-operation and Development. [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=SDD/DOC\(2018\)7&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=SDD/DOC(2018)7&docLanguage=En)
- Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium & Sotsiaalministeerium. (2014). *Mobiilse noorsootöö ABC*. <https://www.ank.ee/avaleht/images/dokumendid/riskilapsed/Mobiilse%20ABC.pdf>
- Kutsekoda. (2017). Kutsestandard: Noorsootöötaja tase 6. Hariduse Kutsenõukoda <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10667806>
- International Society for Mobile Youth Work. (2004). *The concept of mobile youth work..* <https://silo.tips/download/the-concept-of-mobile-youth-work>
- Johanson, A. (2010). Mobiilne noorsootöö kui erinoorsootöö meetod. *Mihus* (5), 20–23.
- Johanson, A. (2012). Mobiilse noorsootöö kontseptsioon. L. Ristikivi & A. Johanson, *Mobiilne noorsootöö. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale* (lk 10–13). Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.

- Johanson, A. (2011). *Mobiilne noorsootöö kui erinoorsootöö meetod: Selle rakendamise vajalikkus ja võimalikkus töös riskinoortega Eestis Tallinna näitel*. [Magistritöö. Tallinna Ülikool, Sotsiaaltöö insituut]. <https://www.yumpu.com/xx/document/read/15469411/mobiilne-noorsootoo-kui-erinoorsootoo-meetod-ruacrew.pdf>
- Kalniņa, L., Pāl, R., Solberg, I., Radenkova, T., Dzhinsov, D., Ulozas, M., Miginis, N., Capuano, F., & Irimia, A. (2021). *Manual “European practices on mobile youth work and practical guidelines”*. https://jaunatne.gov.lv/wp-content/uploads/2021/10/Mobile-YW-print_Final.pdf
- Kõiv, K., & Paabort, H. (2020). *Raskemates oludes noorte (NEET noorte) jaoks tugiteenuste käivitamine ja rakendamine KOVis*. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus. https://ank.ee/wp-content/uploads/2020/06/NEET-noorte-tugiteenuse-juhend-KOVidele_Eesti-ANK26.06.pdf
- Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Lastekaitseeadus. (2014). Riigi Teataja I, 06.12.2014, 1; *Riigi Teataja I*, 12.12.2018, 49. <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122018049?leiaKehtiv>
- Macdonald, G., Lewis, J., Ghate., Gardner, E., Adams, C., & Kelly, G. (2017). *Evaluation of the Safeguarding Children Assessment and Analysis Framework (SAAF). Research report*. Department for Education https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/666477/Evaluation_of_the_Safeguarding_Children_Assessment_and_Analysis_Framework.pdf
- MoNo seletav sõnaraamat. (2012). L. Ristikivi, & A. Johanson (koost), *Mobiilne noorsootöö*. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale (lk 46–48). Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.

- Mugford, T. (2012). *Development of NGO Association of Estonian open Youth Centres. 2001–2011*. [Master's thesis, Humak University of Applied Sciences]. Theseus. <https://www.theseus.fi/handle/10024/47760>
- Murakas, R., Beilmann, M., Lillemäe, E., Rämmer, A., Soo, K., Tooding, L.-M., & Trumm, A. (2018). *Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöoga*. Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut. https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/noorsootoos_osalevate_noorte_rahulolu_noorsootooga_loppraport_2018a.pdf
- Mäger, T. (2022, 11 jaanuar). Pärnu MoNo teenuse ülevaade. *Pärnu linnavolikogu noortekogu komisjoni koosolek*. Pärnu. 11.01.2022. <https://edok.parnu.ee/public/index.aspx?o=924&o2=924&u=null&hdr=hp&dschex=1&sbr=all&tbs=all&dt=&sbrq=noortekogu%20komisjon&itm=1094196&clr=history&pageSize=20&page=1>
- Noorsootöö seadus (2010). *Riigi Teataja I*, 44, 262; *Riigi Teataja I*, 16.06.2020, 10. <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062020010?leiaKehtiv>
- Paabort, H. (2011). Noorte arengu toetamine ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamine. M. Kannelmäe-Greets (koost), *Mobiilne noorsootöö riskioludes elavate noortega* (lk 31–36). Sihtasutus Archimedes Euroopa noored Eesti büroo.
- Pendry, L. F., & Salvatore, J. (2015). Individual and social benefits of online discussion forum. *Computers in Human Behaviour*, 50, 211–220. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.03.067>
- Pikiotienė, Z., & Pilitauskaitė, S. (2020). *Mobile Youth Work: Why, for whom and how?*. Department of Youth Affairs Under the Ministry of Social Security and Labour. <https://jrd.lt/informacija-dirbantiems-su-jaunimu/metodiniai-leidiniai/elbiblioteka/Mobile-youth-work%20LT%20practice%20.pdf>
- Lõhmus, M. (2018). 2017. aasta reformi käigus sõlmitud ühinemislepingud. S. Valner (toim), *Haldusreform 2017* (lk 379–402). Rahandusministeerium. <https://omavalitsus.fin.ee/static/sites/5/2020/02/Haldusreform-2017.pdf>

- Pärnu Noorte Vabaajakeskus. (s.a.). *Pärnu MoNo*. <https://vabaajakeskus.ee/parnu-mono/>
- Rabionet, S.E. (2011). How I Learned to design and conduct semi-structured interviews: An ongoing and continuous journey. *The Qualitative Report*, 16,– (2), 563–566. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2011.1070>
- Reile, A., & Mäger, T. (2021). *Mobiilise noorsootöö ja avatud noorsootöö ühisosade kontseptsioon*. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus. <https://vabaajakeskus.ee/wp-content/uploads/2021/03/MoNo-ja-avatud-osa-kontseptsioon-VALMIS-16.02.21.pdf>
- Ristikivi, L. (2012). Mobiilsest noorsootööst üldiselt – mis see on? L. Ristikivi & A. Johanson (koost), *Mobiilne noorsootöö. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale* (lk 7–9). Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.
- Salavera, C., Usán, P., Teruel, P., & Antónanzas, J. L. (2020). Eudaimonic Well-Being in Adolescents: The Role of Trait Emotional Intelligence and Personality. *Sustainability*, 12(7), Article 2742, <https://doi.org/10.3390/su12072742>
- Seaborn, K., Pennefather, P., & Fels, D. I. (2020). Eudaimonia and hedonia in the design and evaluation of a cooperative game for psychosocial well-being. *Human-Computer Interaction*, 35, 289–337. <https://doi.org/10.1080/07370024.2018.1555481>
- Sharma, G. (2017). Pros and cons of different sampling techniques. *International Journal of Applied Research*, 3(7), 749–752. <https://www.allresearchjournal.com/archives/2017/vol3issue7/PartK/3-7-69-542.pdf>
- Sotsiaalkindlustusamet. (2017). *Lapse heaolu hindamise käsiraamat*. https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Lastekaitse/Noustimisteenused/lapse_heaolu_hindamise_kasiraamat.pdf
- Specht, W. (2011). Mobiilse noorsootöö eesmärgid, printsiibid ja meetodid rahvusvahelises proktikas. M. Kannelmäe-Greets. (koost). *Mobiilne noorsootöö*

- riskioludes elavate noortega*. (lk 16-21). Sihtasutus Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo. Kasutatud 25.01.2022,
- Specht, W. (2012). Eessõna. L. Ristikivi, L., & A. Johanson (koost), *Mobiilne noorsootöö. Abiraamat mobiilse noorsootöö teostajale* (lk 4–5). Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus.
- Tallinna linnavalitsus. (2022, 14. märts). Mobiilne noorsootöö. <https://www.tallinn.ee/est/noorteinfo/Mobiilne-noorsootoo>
- Talur, P. (2015). Mobiilse noorsootöö värsked tuuled. *Sotsiaaltöö*, 3, lk 44–48.
- Tartu Noorsootöö Keskus (s. a.). Tänavapõhine noorsootöö ehk mono. Kasutatud 14.02.2022, <https://tntk.tartu.ee/mono/>
- Theben, A., Porcu, F., Peña-Lopez, I., & Lupiáñez-Villanueva, F. (2018). *Study on the Impact of the Internet and Social Media on Youth Participation and Youth Work*. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/b7fbaf6c-5e36-11e8-ab9c-01aa75ed71a1>
- Tov, W. (2018). Well-being concepts and components. In E. Diener, S. Oishi & L. Tay (Eds.), *Handbook of well-being*. (pp. 43–57). *Noba Scholar*
- Vallsalu, T. (2013). *Mobiilse noorsootöö erinevused Eestis MoNo rakendajate arvamustes erinevate aastate lõikes*. [Lõputöö. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemi]. Dspace. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/31938>
- Vanhoutte, B. (2017). Heaolu dimensioonid. *Eurooplaste heaolu Euroopa sotsiaaluuringu tulemustes* (lk 6–11). Euroopa Sotsiaaluuring. https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/Wellbeing_Estonia.pdf
- Voukelatou, V., Gabrielli, L., Miliou, I., Cresci, S., Sharma, R., Tesconi, M., & Pappalardo, L. (2021). Measuring objective and subjective well-being: dimensions and data sources. *International Journal of Data Science and Analytics*, 11, 279–309. <https://doi.org/10.1007/s41060-020-00224-2>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*.
Tartu Ülikool. DSpace. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/36419>

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused noortele

Sissejuhatuseks ja keskkonna mugavamaks muutmiseks

1. Millal esimest korda MoNoga kokku puutusid?
2. Mis sa Pärnu MoNoga koos oled teinud, millistes tegevustes osalenud?

Küsimused lähtuvalt lapse heaolu kolmnurga kolmest fookusest:

3. Mis sa arvad, mida Pärnu MoNo näiteks tänavatöö käigus teeb? Mis on tänaval muutunud sellest hetkest, kui monotajad tänaval liikuma hakkasid?
(TURVALISUS)
4. Kuidas sulle tundub, kas sinu kogemus MoNoga on ka aidanud mingeid olukordi lahendada või mõtestada?
5. Kes on sinu jaoks usaldusväärsed täiskasvanud? Milline on sinu suhe monotajatega? Kuidas ja kas on noorsootõtaja sinu teisi suhteid mõjutanud? Millist nõu sa oled monotajatelt saanud? (SOTSIAALNE VÕRGUSTIK)
6. Mis sinus on muutunud mobiilsete noorsootõtajatega suheldes? +Lisada lisaküsimused? (IDENTITEET)

Kokkuvõttev küsimus

7. Milliseid ettepanekuid sul Pärnu MoNole on? Kas tahaksid nendega koos midagi teha või millest tunned puudust?

Lisa 2. Küsimused erialaekspertidele.

Sissejuhatuseks:

1. Milline oli sinu esmasmulje mobiilsest noorsootööst?
2. Kuidas on MoNo sinu tööd mõjutanud?

Küsimused lähtuvalt lapse heaolu kolmnurgast:

3. Mis on tänaval muutunud sellest hetkest, kui monotajad tänaval liikuma hakkasid? (HEAOLU KOLMNURK)
4. Mis on MoNo roll noorte elus? Milles väljendub?
5. Milline mobiilse noorsootöö meetod on kõige suuremat muutust loonud?
6. Kuidas on mono teenus noori ja nende heolu arendanud?

Kokkuvõttev küsimus:

7. Mis on mobiilse noorsootöö potentsiaal täiuslikus maailmas?

Lisa 3. Politsei- ja piirivalveameti uurimistööde komisjoni vastus intervjuu läbiviimiseks.

POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMET

ASUTUS ESISESEKS KASUTAMISEKS

Märge tehtud: 09.05.2022

Kehtib kuni: 09.05.2097

Alus: AvTS § 35 lg 1 p 12

Teabevaldaja: Politsei- ja Piirivalveamet

Marten Penu

Teie 12.04.2022 nr

martenpenu@gmail.com

Meie 09.05.2022 nr 1.1-14/89-2

Vastus taotlusele

Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) uurimistööde komisjon kooskõlastab Teie taotluse viia lõputöö „Pärnu mobiilse noorsootöö roll noorte heaolu tagamisel“ raames läbi intervjuu(d) politseiametnikega.

Komisjoni soovitusel võiks uurida noorsootöö mõju laiemalt ning sellele intervjuu(de) läbiviimisel toetuda. Samuti võiks kaaluda intervjukeerimist mitme politseiametnikuga.

Palun leppige intervjuu(de) toimumine ja viis ise kokku. Juhime tähelepanu, et intervjuus osalemine on politseinikele vabatahtlik.

Uurimistöö tegemiseks võite kasutada Teie kättesaadavat teavet tingimusel, et töös ei kasutata isikuandmeid, andmeid kasutatakse üldistavalt, tagatakse isikuandmete ja asutusesiseks kasutamiseks tunnistatud teabe kaitse. Andmete kogumisel, sh intervjuude kokkuleppimisel ja küsitluse sissejuhatavas kaaskirjas, teavitage, et olete uurimistööde kooskõlastamise komisjonilt loa saanud, märkides kuupäeva ja kirja numbri.

Soovime edu uurimistöö valmimisel ja peale kaitsmist ootame valminud tööd ühe kuu jooksul .pdf vormingus failina aadressil ppa@politsei.ee.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Merlin Mängel
arendusosakond, strateegiabüroo,
innovatsiooni- ja teaduskoostöögrupp
peaspetsialist

Lisa 4. Teemad, mida puudutasid respondendid lapse heaolu kolmnurga elementidest Pärnu MoNo teenuse kontekstis

	1	2	3	4	5	6	Mäger	Nurk	Viibus
Tervis	+		+	+	+	+			
Haridus	+		+	+	+	+	+		
Idenditeet	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Pere- ja perevälised suhted	+	+			+	+		+	
Tundeelu ja käitumine	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Esmane hoolitsus									
Juhendamine ja piiride seadmine	+				+	+			
Emotsionaalne kohalolek									
Turvalisus	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Pere ajalugu ja praegune olukord					+	+			
Sotsiaalne võrgustik	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Elutingimused									
Majanduslik olukord									

SUMMARY

PROVIDING YOUNGSTERS WELL-BEING THROUGH MOBILE YOUTH WORK IN PÄRNU

Marten Penu

Mobile youth work in Estonia is still quite a new approach for the youth and it hasn't been studied as much in local level. Many youngsters do not always find a way do the youth centers and because of that they are often left besides of open youth work services and possibilities. Also, youth work is important do lower different risks of youth. Through that it is important to find the way do the young people who mostly spend their free time on the streets, parks etc. In this thesis, the author gives overview of current situation with the example of the city of Pärnu about how important is working with youth on the streets and other places where youth is and what mobile youth work provides for the youth.

The research problem of this thesis is local municipality limited use of mobile youth work to ensure well-being of youth.

Aim of this thesis is to analyse mobile youth work supporting youth well-being and through that make recommendations to education department of Pärnu city government and also do the members of Pärnumaa youth workers network.

Research questions:

- How has mobile youth work service improved the well-being of youngsters in Pärnu?
- How do the youth in Pärnu evaluate changes in their well-being with connections to the mobile youth work?

This thesis contains of two parts. In the first part, which is the theoretical part, the author introduced mobile youth work overall, its history, development and methods. In addition, author gives insight of mobile youth work situation in Estonia. Author also brings out the meaning of well-being and explains child assessment framework.

In the second part to understand the current situation in Pärnu, the author firstly gives the insight of mobile youth in Pärnu. To fulfil the goal of the thesis, the author used qualitative research method and conducted semi-structured interviews with three specialists who use or get benefit of mobile youth work service and six young people who have been in contact with mobile youth workers more than one time. Questions were formulated through theoretical part and child assessment framework. Qualitative content analysis was used to gather information.

Based on the research which was conducted for this final thesis author found out that mobile youth work plays a positive supporting role in youth well-being. Based on the child assessment framework youth pointed out 9 out of 13 well-being points that they feel that mobile youth work provides them. Also, experts agreed with many of them and added that mobile youth work has either done their work easier or that mobile youth workers are great bridge with different institutions such as police and city government. Experts also pointed out that mobile youth work is great way to find connections with youth that is complicated to connect with. Youth evaluate mobile youth work in Pärnu greatly and would even recommend it to their friends. Based on the results of this final thesis author makes suggestions to different institutions who want to start mobile youth work service to set indicators to assess how has mobile youth work developed. Also, through the answers many youngsters would like more contact (time) with Pärnu mobile youth workers, so it is important do allow more resources to the service. Lastly author of this thesis encourages youth to step up to youth worker whenever he/she sees him working, because almost all youngsters who participated in this research pointed out one or more benefit of connecting with mobile youth workers.

The author of this thesis finds that mobile youth work service is really important and serves great impact on youth well-being. It is still quite understudied in Estonia so more research and systematic approach would serve even better results.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Marten Penu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Pärnu mobiilse noorsootöö roll noorte heaolu tagamisel”, mille juhendaja on Kandela Õun, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marten Penu

20.05.2022